

Nelli Nenonen

ASUKKAITA OSALLISTAVA KERROSTALOPIIHAN SUUNNITTELU

Kohteena Sivakka-yhtymä Oy:n kerrostalo Rajakylässä

ASUKKAITA OSALLISTAVA KERROSTALOPIIHAN SUUNNITTELU

Kohteena Sivakka-yhtymä Oy:n kerrostalo Rajakylässä

Nelli Nenonen
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma, viheraluesuunnittelun suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Nelli Nenonen

Opinnäytetyön nimi: Asukkaita osallistava kerrostalopihan suunnittelu. Kohteena Sivakka-yhtymä Oy:n kerrostalo Rajakylässä

Työn ohjaajat: Pirjo Siipola ja Eeva HUUHTANEN

Työn valmistumislukukausi ja –vuosi: kevät 2012

Sivumäärä: 49+20 liitesivua

Vuokrakerrostalojen pihaa suunniteltaessa tai kunnostettaessa ei perinteisesti ole kysytty asukkaiden mielipiteitä pihan kehittämistä. Pihat kuitenkin tehdään yhtäläillä asukkaita varten kuin omistusasunnoissakin. On aiheellista pohtia, voisiko vuokratalon asukkaiden osallistaminen pihan suunnitteluun tuoda suunnittelulle lisäarvoa.

Opinnäytetyön toimeksiantajina ovat Oulun seudun ammattikorkeakoulun Vihreä Lähiö –hanke ja Sivakka-yhtymä Oy. Vihreä Lähiö –hankkeen tavoitteena on kehittää lähiöiden viheralueita ja kannustaa asukkaita ympäristötietoisuuteen ja elinympäristönsä kehittämiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia osallistavan suunnittelun menetelmien toimivuutta vuokrakerrostalopihan suunnittelussa. Työn tuloksena syntyi yleissuunnitelmatasoinen kunnostussuunnitelma ja suunnitelmaselostus Sivakan vuokrakerrostalon pihalle sekä pihan hoito-ohje.

Tutkimusmenetelminä käytettiin kyselylomaketta ja haastattelua. Tietoperustana on Osallistavan suunnittelun metodipaketti sekä toimitettu teos Osalliset ja osaajat, kansalaiset kaupungin suunnittelussa.

Työssä havaittiin, että vuokrakerrostalon asukkaiden osallistaminen on haasteellista ja osallistumisaktiivisuus matala. Havaittiin, että piha-alueiden käyttö on nykyisellään vähäistä, mutta asukkaat ovat piha-alueisiin keskimäärin varsin tyytyväisiä. Ilkivaltaa ja roskaisuutta pidettiin piha-alueella merkittävänä ongelmana. Kyseiset ongelmat ovat ongelmana koko Rajakylän kaupunginosassa.

Osallistaminen, sen suunnittelu ja esivalmistelut vaativat paljon resursseja ja huolellinen suunnittelu on tärkeää. Työn tuloksena päädyttiin siihen, ettei vuokrakerrostaloissa asukkaiden osallistamiseen suunnitteluprosessissa kannata panostaa ainakaan siinä määrin kuin tässä opinnäytetyössä tehtiin.

Asiasanat:

osallistava suunnittelu, vuorovaikutteinen suunnittelu, maisemasuunnittelu, pihasuunnittelu, vuokrakerrostalot, kerrostalopihat, Rajakylä

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree programme in Landscape Planning, option of Landscape Design

Author: Nelli Nenonen

Title of thesis: Participatory planning of courtyard in apartment house of Sivakka-yhtymä Oy in Rajakylä

Supervisors: Pirjo Siipola and Eeva Huuhtanen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012 Number of pages: 49+20 appendices

When planning yards for rental apartments, the opinions of the residents have not traditionally been asked. Though the yards are for the residents as well as they are in freehold flats. It is justified to consider if participatory planning could bring some value to the planning process.

The principals of the thesis are Vihreä Lähiö –project of Oulu University of Applied Sciences School of Renewable Natural Resources and Sivakka-yhtymä Oy. The aim of Vihreä Lähiö –project is to develop green areas in suburbs and motivate residents to be environmentally aware and develop their settings. The aim of the thesis is to research how participatory planning methods work when planning an apartment house yard. The results of the thesis are a construction plan, a plan report and care-instructions for the yard for rental apartment of Sivakka.

The research methods used are a questionnaire and an interview. The basic information for the methods has been Osallistavan suunnittelun metodipaketti and Osalliset ja osajat, kansalaiset kaupungin suunnittelussa.

It was discovered that participating apartment house residents is difficult and their attendance level is low. It was discovered that the use of the yard is low at the present but on an average the residents are quite contented with the yard. Vandalism and littering were seen significant problems in the yard. Vandalism and littering are also a problem in the whole neighbourhood of Rajakylä.

Participating, planning of it and the preliminaries require a lot of resources and careful planning is important. The conclusion of the thesis was that participating apartment house residents is not worth investing in, at least not with that amount of resources used in this thesis.

Keywords:

participatory planning, landscape planning, apartment houses, apartment house yards, Rajakylä

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 SUUNNITTELUKOHTTEEN ESITTELY	7
2.1 Rajakylän kaupunginosa.....	7
2.2 Suunnittelukohteen asemakaava.....	8
2.3 Suunnittelukohteen nykytila.....	9
3 OSALLISTAMINEN SUUNNITTELUPROSESSISSA.....	18
3.1 Yleistä osallistamisesta.....	18
3.2 Käytetyt menetelmät.....	18
3.21 Kyselylomake	18
3.22 Ryhmähaastattelut 6.5.2011 ja 8.12.2011.....	19
4 OSALLISTAMISEN TULOKSET	22
4.1 Kyselylomake	22
4.2 Ryhmähaastattelut	28
5 ASUKASOSALLISTAMISEN YHTEENVETO	32
6 RUISKUKKATIEN PIHAN SUUNNITTELUKORJAUKSET.....	34
6.1 Aidat	34
6.2 Uudet oleskelualueet ja kasvillisuus.....	36
6.3 Pysäköinti ja valaistus	40
6.4 Grillikota ja leikkialue.....	41
6.5 Toimeksiantajan ja asukkaiden palaute	42
7 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	44
LÄHTEET	47
LIITTEET	49

1 JOHDANTO

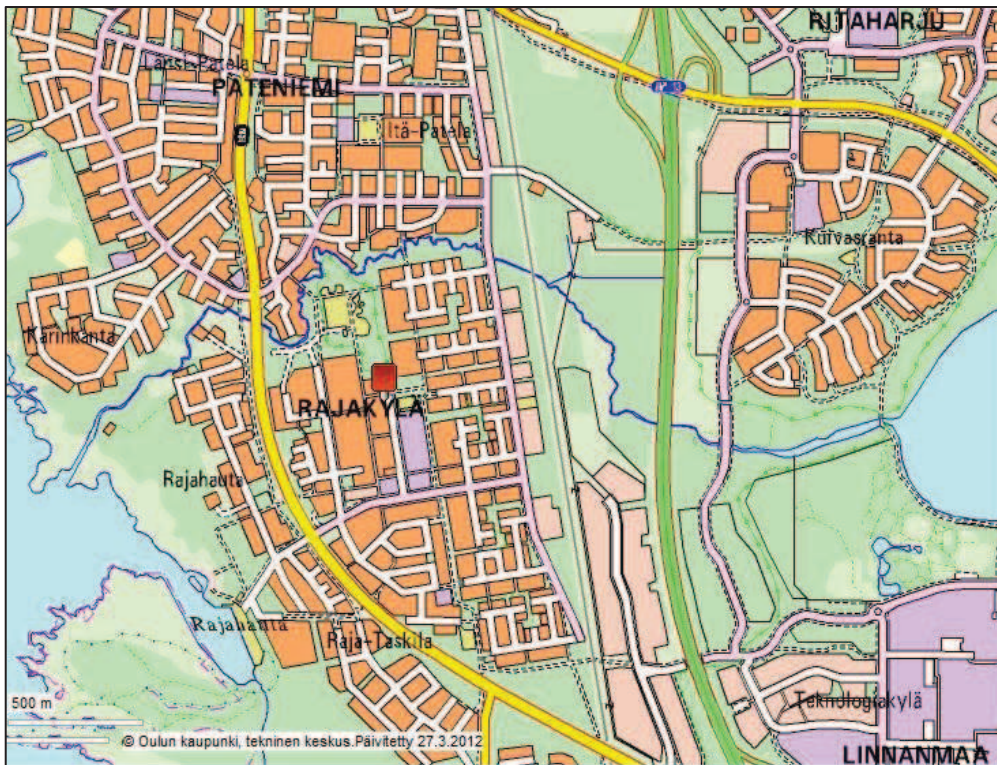
Opinnäytetyö on osa Oulun seudun ammattikorkeakoulun Vihreä lähiö –hanketta, jossa tutkittiin asukaslähtöisiä lähiöiden viheralueiden kehittämisen toimintamalleja. Hankkeen tavoitteisiin kuuluu lähiöiden viheralueiden viihtyisyyden, turvallisuuden, suunnittelun asukaslähtöisyyden sekä ekologisuuden kehittäminen, urban farming –konseptin soveltaminen suomalaisiin lähiöihin ja uusien, kestävän kehityksen periaatteisiin ja asukaslähtöiseen suunnitteluun perehtyneiden ammattilaisten kouluttaminen.

Opinnäytetyö toteuttaa osaltaan Vihreä lähiö –hankkeen tavoitteita. Työelämän edustajana ja opinnäytetyön toisena tilaajana on Sivakka-yhtymä Oy, jonka omistaman kiinteistön (Rajakettu) pihalle laadittiin työssä kunnostussuunnitelma. Sivakka tarjosi kohdetta opinnäytetyökohteeksi, koska suunnittelukohteen pihaa ei koettu viihtyisäksi ja suunnitelmalta toivottiin parannusta asiaan. Pihalle on viimeksi tehty muutoksia v. 2004, joten suunnitteluratkaisujen päivitys alkaa sikäläkin olla ajankohtaista. Sijaintinsa vuoksi suunnittelukohde sopi hyvin mukaan Vihreä lähiö –hankkeeseen ja hankkeen tavoitteiden mukaisesti kohteen asukkaat päätettiin ottaa mukaan suunnitteluprosessiin. Työn tavoitteena on myös saada asukkaat kiinnostumaan omasta elinympäristöstään ja sen tilasta. Asukasosallistaminen toteutuu työssä käyttämällä kyselylomaketta ja haastattelua. Opinnäytetyön ohjausryhmään kuului edustus Vihreä lähiö –hankkeesta ja Sivakka-yhtymä Oy:stä.

2 SUUNNITTELUKOHTEN ESITTELY

2.1 Rajakylän kaupunginosa

Rajakylä on Oulun keskustasta n. 7 km päässä sijaitseva pääosin 1960-1970 –luvulla rakennettu lähiö, joka on voimakkaasti jakaantunut kerrostalovaltaiseen länsi- ja pientalovaltaiseen itäosaan. Vuokra-asuminen keskittyy kerrostaloalueelle ja omistusasunnot pientaloalueelle. Kaupunginosan rakennetta leimaa lähiörakentamisen 1960-1970 – luvulla vallinnut funktionalistinen käsitys, jossa asuminen ja työpaikat eriytyivät omille alueilleen (Bäcklund 2002, 143).

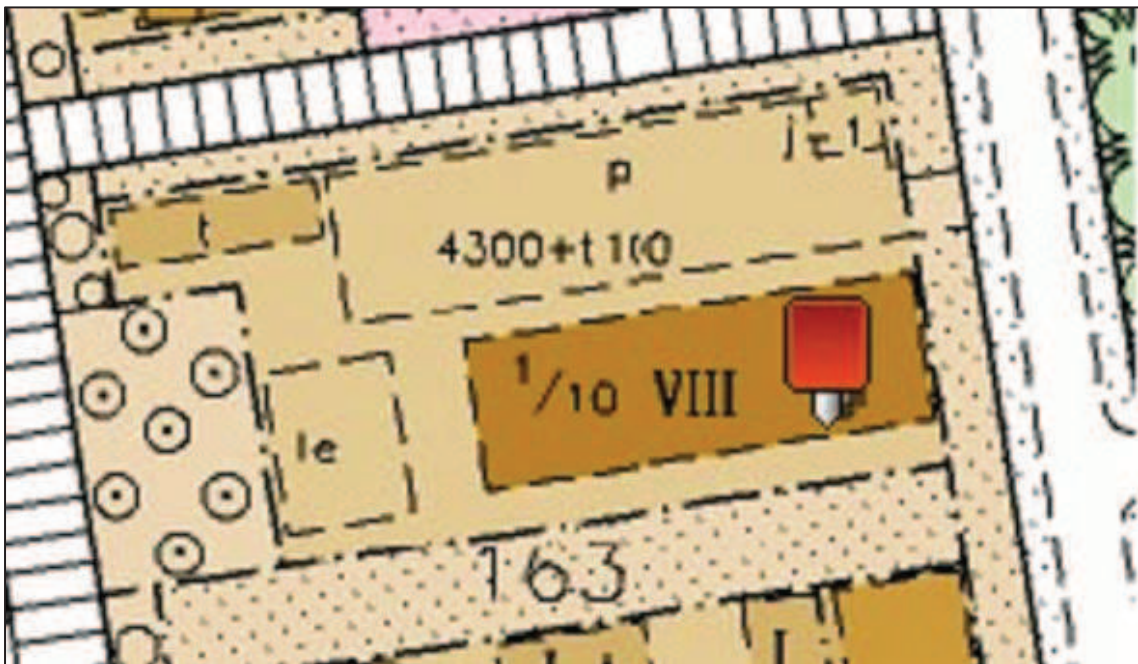
KUVIO 1. Suunnittelukohteen sijainti. Suunnittelukohde Ruiskukkatie 15 on merkitty karttaan punaisella neliöllä. (Oulun kaupunki 2012, hakupäivä 15.5.2012.)

Kaupunginosassa esiintyy merkittävästi sosiaalisia ongelmia, ilkivaltaa ja roskaamista. Rajakylän maine on huono, vaikka kaupunginosalla on paljon hyviä puolia: se sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien varrella, kaupunginosassa on oma kirjasto, terveysasema, kauppia, peruskoulu, lukio sekä metsäistä lähiluontoa. Rajakylässä lähellä suunnittelu-

kohdetta on myös uudehko Rajakylän keskusleikkipuisto, joka avattiin vuonna 2008 (Oulun kaupunki 2008, hakupäivä 15.5.2012).

2.2 Suunnittelukohteen asemakaava

Rajakylässä sijaitseva suunnittelukohde on Sivakka-yhtymä Oy:n vuokrakiinteistö. Kiinteistön nimi on Rajaketu. Kohteen sijainti on esitetty kartalla kuviossa 1. Ote alueen asemakaavasta näkyy kuviossa 2. Asemakaavassa alue on kaavoitettu osaksi asuin-kerrostalojen korttelialuetta. Tontin sallittu asuntokerrosala on 4300 neliometriä ja sallittu talous- ja huoltotilojen ala 100 neliometriä. Asuinrakennuksen suurin sallittu kerros määrä on kahdeksan kerrosta. Asemakaavassa on tontilta osoitettu ohjeellinen rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen (merkintä t kuvion 2 vasemmassa ylänurkassa), ohjeellinen leikki- ja oleskelualueeksi varattu tontin osa (lyhenne le), säilytettäviä puita (ympyrät, joiden keskellä on piste), alue, jolle on istutettava puita ja pensaita (ympyrät, joissa ei ole pistettä) sekä jalankululle varatut kadut (valkoinen viivoitettu alue). Katkoviivoituksella, jonka keskellä on p-kirjain, merkitään ohjeellista pysäköinti- paikkaa. Pistemerkeillä rasteroidut alueet tarkoittavat alueita, jotka on kaavassa osoitettu istutettaviksi alueen osiksi. (Oulun kaupunki 2010, hakupäivä 21.5.2012.)

Kuvio 2. Ote suunnittelualueen asemakaavasta. Punainen neliö on kohdistinmerkki.

(Oulun kaupunki 2012, hakupäivä 21.5.2012.)

2.3 Suunnittelukohteen nykytila

Kerrostalo on rakennettu tontille v. 1977 ja asuntojen peruserparannus on tehty v. 2004. Suurin osa asunnoista on kahden huoneen asuntoja, niiden lisäksi on yksiöitä ja kolmioita. Lähes 80 % asutokunnista on yhden hengen talouksia. Talon ikäjakaumassa alle 18-vuotiaiden osuus on alle 2 % ja yli 70-vuotiaiden alle 7 %. Suurin ikäryhmä ovat 26-40 -vuotiaat, joita on noin 37 % asukkaista. (Sivakka-yhtymä Oy 2011, hakupäivä 13.4.2011.) Rajaketun piha-alueen viimeisimmät muutokset on tehty peruserparannuksen yhteydessä. Kiinteistöhuollosta vastaa Lassila & Tikanoja Oyj (Sivakka-yhtymä Oy 2011, hakupäivä 13.4.2011).

Rajaketun pihalle ovat leimallisia tontin pitkä ja kapea muoto, korkean asuinrakennuksen (kuvio 3) sijainti lähes keskellä tonttia pohjois-eteläsuunnassa sekä pysäköintialueen hallitsevuus pihan pohjoispuolella. Pysäköintialueella esiintyy väärinpysäköintiä, jossa autot ja muut moottorikulkuneuvot pysäköidään lähelle sisäänkäyntejä mattojentamppauspaikkojen eteen, jossa ne häiritsevät mattojen tamppausta ja pihalla liikkumista (kuvio 4). Pysäköintipaikkojen riittämättömyydestä ei voi olla kyse kuin vieraspaikkojen kohdalla (joita pysäköintialueelle on varattu ainoastaan kaksi kappaletta), sillä asukkailla on mahdollisuus vuokrata autopaikka myös viereisen, myös Sivakka-yhtymä Oy:n omistaman kerrostalon pysäköintialueelta.

Suunnittelualueella talon länsipuolella on leikkipaikka (kuvio 5), jossa on leikkivälineinä liukumäki, hiekkalaatikko, kiipeilyteline, keinu ja keinulauta. Leikkivälineet ovat kaikki hyväkuntoisia. Leikkipaikan vieressä on grillikatos (kuvio 6), jossa asukkaiden on mahdollisuus grillata yhteisessä käytössä olevalla grillillä, jota paloturvallisuussyistä säilytetään varastotiloissa. Maalaamattoman grillikodan pinnassa on erilaisia tusseilla, hiilellä ja värikynillä tehtyjä piirroksia, kirjoituksia ja kaiveruksia. Tontin länsireuna on puustoista, nurmipohjaista aluetta, jolla kasvaa mäntyjä, koivuja, haapoja ja kuusia. Osa puustosta on huonokuntoista, mm. kolhiintuneita ja lahovikaisia koivuja (kuvio 7).

KUVIO 3. Korkea, 8-kerroksinen asuinrakennus

KUVIO 4. Ajoneuvoja pysäköidään pihalla yleisesti niille kuulumattomille paikoille

KUVIO 5. Leikkipaikan leikkivälineet ovat hyvässä kunnossa

KUVIO 6. Grillikatos. Taustalla näkyy tontin puustoista länsireunaa.

KUVIO 7. Kolhiintunut koivu

Pihan ulkorakennukset ovat hyvässä kunnossa (kuvio 8 ja kuvio 9). Vuokrakerrostalon pihaksi alueen kasvillisuus on melko runsasta: piha-alueen olemassa oleva kasvillisuus muodostuu pensasryhmistä, pylväshaavoista (kuvio 10), pihlajista, koivuista ja pilvikirsikoista. Pensaslajeina on käytetty tuoksuvatukkaa, idänvirpiangervoa, koivuangervoa, pensashanhikkia ja puistosyreeniä. Olemassa olevat pensaat ovat hyväkuntoisia ja hyvässä kasvussa. Useissa puissa on tyvivaurioita, jotka johtuvat todennäköisesti ruohonleikkurin tekemistä kolhuista (kuvio 11). Kaikki pensasryhmät on rajattu lauta-aidalla (kuvio 12). Perennoja alueella on vain lähellä leikkipaikkaa tontin eteläreunalla olevan pyörätien vieressä ja nämä perenna-alueet ovat pahoin heinittyneet (kuvio 13).

Pihan ainoat oleskelualueet ovat grillikota ja kaksi leikkialueen reunalla olevaa penkkiä. Molemmat sijaitsevat varsin kaukana talon sisäänkäynneistä, mikä voi rajoittaa esimerkiksi huonokuntoisten oleskelua pihalla.

KUVIO 8. Siistissä jätekatoksessa on lukollinen ovi, koska katos on aiemmin yritetty polttaa

KUVIO 9. Ulkovarasto

KUVIO 10. Pylväshaapoja ja idänvirpiangervo –pensaita. Reheväkasvuinen pensasryhmä on kasvanut niin suureksi, että häiritsee jo mattojen tamppausta.

KUVIO 11. Tyvivaurio pylväshaavassa

KUVIO 12. Kaikki pensasalueet on rajattu lauta-aidoin

KUVIO 13. Heinittynyt perennapenkki

Pihan yleisvalaistus on hyvä. Valaisinpylväiden lisäksi pihalla on joidenkin pensasryhmien keskellä pollarivalaisimia, jotka toimivat kauniina tunnelmavalaisimina. Roskaa-

mista on pyritty estämään sisäänkäyntien ja leikkialueen lähellä olevilla roska-astioilla. Tästä huolimatta roskaamista esiintyy erityisesti kulkuväylien läheisyydessä (kuvio 14).

KUVIO 14. Roska-astiasta huolimatta sisäänkäynnin viereisellä alueella on runsaasti tupakantumppeja. Kuvassa näkyvät myös pollarivalaisimet, jollaisia on käytetty useiden pensasryhmien keskellä tunnelmavalaisuksena.

Piha-alueiden ylläpidossa on monelta osin parantamisen varaa. Rikkakasveja esiintyy paikoin runsaasti pensasryhmien seassa ja sitomattomilla päällysteillä. Päällysteiden rajaukset ovat paikoin epäselvät ja epäsiistit levinneiden rikkakasvien vuoksi (kuviot 15 ja 16). Osa grillikodan pohjalaatoista on haljennut. Leikkialueen läheisyydestä on löytynyt vaarallista jätettä mm. lasinsiruja. Pihan hoidon taso vaikuttaa merkittävästi alueen yleisilmeeseen, ensivaikutelmaan alueesta ja jopa mahdollisten asukkaiden päätökseen vuokrata asunto. Tästä syystä pihan hoidon tason kohottaminen on tärkeää.

KUVIO 15. Nurmikko levittäytyy leikkialueen turvasoralle

KUVIO 16. Nurmikkoa ja rikkaruohoja kiveyksen ja pensasryhmän rajalla

3 OSALLISTAMINEN SUUNNITTELUPROSESSISSA

3.1 Yleistä osallistamisesta

Talon asukkaita osallistamalla pyrittiin saamaan kuva asukkaiden mielipiteestä pihan nykytilasta sekä yleiskuva siitä, millaisia kohennuksia pihalle kaivattaisiin. Vuorovai-
kutteinen suunnittelu lisää asukkaiden tietämystä alueelle suunnitelluista muutoksista, tekee suunnitelmasta paremmin asukkaiden tarpeisiin vastaavan sekä perustelee, miksi kaikkia asukkaiden toiveita ei pystytä toteuttamaan. Vuorovaikutteisuus myös edesauttaa osapuolten keskinäistä ymmärrystä ja luottamusta. (Junnilainen 2011, 11.)

Tavoitteena oli, että asukkaiden osallistaminen pihan suunnitteluun paitsi tekisi pihasta viihtyisämmän, myös lisäisi pihan käyttöä ja saisi asukkaat tuntemaan pihan omakseen: joksikin, jonka ideointiin he ovat itse osallistuneet ja jossa siten näkyisi asukkaiden kädenjälki, mikäli pihan kunnostussuunnitelma toteutetaan. Opinnäytetyö toteuttaisi näin Vihreä Lähiö –hankkeen tavoitetta kannustaa asukkaita elinympäristönsä kehittämiseen. Asukkaan mahdollisuus vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun voi olla merkittävä edellytys paikallisidentiteetin vahvistumiselle ja kaupunkilaisten sitoutumiselle (Bäcklund, Häkli & Schulman 2002, 13).

3.2 Käytetyt menetelmät

3.21 Kyselylomake

Kyselylomaketta käytetään usein haastattelun kanssa. Käyttämällä ensin kyselylomaketta saadaan karkea kuvaus siitä, miten mielipiteet yleisesti ottaen jakaantuvat ja näkökulmia syvennetään sen jälkeen haastattelulla. Toisaalta, toisinkin päin voi toimia: alussa olevalla haastattelulla varmistetaan, että kyselyssä osataan tehdä oikeita kysymyksiä ja kyselyllä saadaan jotain irti. (Kyttä 2001, 17.) Kyselylomakkeella, johon on mahdollisuus vastata nimettömänä, voidaan tavoittaa esimerkiksi haastattelua paremmin ujoit ihmiset, jotka arkailevat mielipiteensä kertomista julkisesti. Kyselylomake tavoittaa kaikkiin asuntoihin jaettuna ainakin periaatteessa kaikki osalliset. Opinnäytetyöni osal-

listamiskeinoja olivat alussa pienimuotoinen ryhmähaastattelu, myöhemmin kysely ja kyselyn jälkeen vielä ryhmähaastattelu.

Kyselylomakkeessa kerroin tekeväni opinnäytetyötä asukaslähtöisestä kerrostalopihan suunnittelusta ja pyytäväni suunnittelun lähtökohdiksi kyselyllä talon asukkaiden mielenkiintoja piha-alueiden nykytilasta ja niiden kehittämistoiveita. Kyselyssä (liite 1) oli monivalintakysymyksiä, kysymyksiä joihin vastattiin numeroasteikolla 4-10 sekä avokysymyksiä. Kysymykset liittyivät pihan käyttötarkoituksiin, käyttömäärään, pihan ominaisuuksien arviointiin, uudistusten ja parannusten ideointiin, valaistukseen, puutarhanhoitoon, pihan ylläpitoon sekä vastaajien taustatietoihin.

Kysymyksenasettelussa pyrittiin siihen, etteivät kysymykset olisi johdattelevia eivätkä kuvastaisi kysymyksenlaatijan näkemystä tai asenteita pihasta. Kyselylomakkeen kieliasu tarkistutettiin asiaan perehtyneellä opettajalla ja kysymyksistä ja kysymyksenasettelusta pyydettiin kommentteja Vihreä Lähiö –hankkeen projektityöntekijä Eeva Huuh-taselta ja muutamilta opiskelijakollegoilta. Kysely jaettiin kaikkien kerrostalon asun-tajien (64 kpl) postiluukkuihin 21.10.2011 ja vastausaika oli 4.11.2011 asti. Kyselyt pyy-dettiin palauttamaan isännöitsijän postilaatikkoon talon B-rapun alakerrassa.

3.22 Ryhmähaastattelut 6.5.2011 ja 8.12.2011

Yleistä haastattelumenetelmästä

Haastattelun tekoon ei ole yhtä kaavaa, vaan haastattelu muokataan aina tapauskohtai-sesti tutkimusasetelmaan sopivaksi. Vaikka haastattelumetodia käytettäessä haastatelta-vien määrä on yleensä pieni, kertyy haastattelusta varsin paljon aineistoa. Haastattelun etu onkin pieneen ryhmään liittyvä monipuolinen ja syvälinenkin tieto sekä menetel-män joustavuus ja muokattavuus. Ympäristöön liittyviä merkityksiä tutkittaessa voi olla hyvä ottaa haastatteluun tueksi havainnollistavia apuvälineitä, kuten karttoja, värikyniä, jne. ja näiden käyttö on syytä suunnitella etukäteen. Haastattelumenetelmä on kuitenkin jossain määrin vaativa: se vaatii tarkkaa keskittymistä ja pohdintaa, mitä kysyy ja miten kysyy. Kysymykset pitäisi muotoilla niin, että ne ovat selkeitä ja helposti ymmärrettä-viä, eivätkä ole johdattelevia. Lisäksi vastausten analyysi on aikaa vievää, eikä ole yksi-selitteistä, ovatko pienen haastattelun joukon vastaukset yleistettävissä. (Jovero 2001,

20-21.) Haastattelumenetelmän etu esimerkiksi kyselylomakkeen avokysymyksiin verrattuna on, että haastattelu antaa mahdollisuuden tulla kuulluiksi niille, joille puhuminen on kirjoittamista luontevampi ilmaisumuoto.

Ryhmähaastattelu 6.5.2011

Ensimmäinen haastattelu tehtiin 6.5.2011 taloyhtiössä olleiden pihatalkoiden yhteydessä. Tavoitteena oli pihatalkoisiin osallistumalla arvioida aktiivisten asukkaiden määrää taloyhtiössä ja saada asukkaiden kommentteista suuntaviivoja sille, miten opinnäytetyötä alettaisiin viedä eteenpäin. Opinnäytetyön tekijän käynnistä pihatalkoissa oli ilmoitettu taloyhtiön asukastoimikunnan aktiiville ja hän oli ilmeisesti maininnut muutamille asukkaille, että pihatalkoisiin tulee mukaan myös joku opinnäytetyön tekijä, mutta suurin osa talkoolaisista ei tiennyt etukäteen käynnistä eikä alkamassa olevasta opinnäytetyöstä.

Vietin aamupäivällä talkoisiin osallistuneiden asukkaiden kanssa noin puolitoista tuntia. Tuona aikana talkoissa oli mukana kuusi henkilöä. Kerroin heille opinnäytetyöstäni, sen tavoitteista ja työn etenemisestä. Asukkaita pyydettiin antamaan vapaasti palautetta pihan nykytilasta ja toiveista pihan kehittämiseksi. Haastattelutilanne oli siis vapaamuotoista keskustelua haravoinnin ja roskien keruun lomassa. Kysymyksenasettelussa pyrittiin objektiivisuuteen. Asukkaiden kommentteja kirjattiin ylös sitä mukaa kun niitä tuli. Myös sähköpostiosoitteet kerättiin niiltä asukkailta, jotka halusivat tietää, miten suunnitteluprojekti etenee jatkossa. Lopuksi toivotin hyvää keväänjatkoa ja sanoin, että palaataan pihasuunnittelukysymysten pariin taas syksyllä.

Ryhmähaastattelu 8.12.2011

Jo alkusyksyllä oli ollut suunnitteilla, että asukkaille pidetään jossain vaiheessa loppusyksystä osallistamistilaisuus. Tarkoitus oli, että tilaisuudessa käsiteltäisiin asukaskyselystä saatuja tuloksia ja keskusteltaisiin niistä asukkaiden kanssa, sekä tämän pohjalta kerättäisiin vielä syventävää tietoa pihan suunnittelua varten. Koska asukaskyselyn vastausmäärä jäi pieneksi, muotoutui asukastilaisuudesta kuitenkin osallistamistilaisuus, jossa tarkoitus oli kartoittaa lisää pohjamateriaalia suunnittelua varten, eikä asukaskyselyn vastauksia käsitelty tilaisuudessa.

Haastattelu järjestettiin asukasiltana, jonka teemana oli ”tule käymään glögillä, jutellaan samalla pihasta”. Asukastilaisuuden kutsu on liitteenä 2. Tarkoituksena oli, että tilaisuudesta saataisiin mahdollisimman vapaamuotoinen ja rento, jotta asukkailla olisi matala kynnyks osallistua. Tilaisuus pidettiin kerrostalon kerhotiloissa ja tarjolla oli glögiä, kahvia, mehua, joulutorttuja ja pipareita. Tilat olivat pienet, vain n. 15 m², mutta ne arveltiin riittäviksi.

Etukäteen jännitettiin, tuleeko tilaisuuteen vain pari ihmistä, koska vastausinto asukaskyselyyn oli ollut laimea ja koska Sivakan kanssa oli ollut väärinkäsitys tilaisuuden tiedotuksesta. Sivakan isännöitsijän oli pitänyt laittaa talon pääoviin ja hisseihin ilmoitukset tulevasta tilaisuudesta viikkoa ennen tapahtumaa, mutta vasta tilaisuutta edeltävänä päivänä kävi ilmi, että isännöitsijä oli luullut minun toimittavan ilmoitukset talolle. Näin ollen Sivakan isännöitsijä kävi viemässä ilmoitukset vasta 7.12. eli edellisenä iltana ennen osallistamistilaisuutta.

Tilaisuudessa olivat mukana opinnäytetyön tekijän ja talon asukkaiden lisäksi Sivakan edustajana talon isännöitsijän sijainen Arto Leinonen ja Vihreä lähiö –hankkeen edustajana hankkeen projektityöntekijä Eeva Huuhtanen. Haastattelun apuna oli kerhotilan seinillä värillisiä tulosteita pihalta keväällä ja loppukesällä otetuista kuvista muistuttamassa, miltä piha eri vuodenaikoina näyttää. Seinällä oli A0 –kokoiselle paperille teipattu asemapiirros talon tontista. Asukkaat saivat kirjoittaa paperille mielipiteitä pihasta, sen hyvistä ja huonoista puolista sekä kehitysideoita. Lisäksi asemapiirroksesta oli A3-kokoisia kopioita, joihin sai piirtää itse pihasuunnitelmaa puuvärein, tai osoittaa pihan hyviä ja huonoja puolia, jos ei halunnut niitä seinällä olevaan piirrost pohjaan kaikkien nähtäville merkitä.

Asukkailla oli myös mahdollisuus vastata asukaskyselyyn, jos eivät olleet siihen aiemmin jo vastanneet. Asukkaita pyrittiin saamaan paikalle myös mahdollisen ”osallistumispalkkion” avulla: tilaisuudessa oli mahdollisuus osallistua arvontaan, jossa arvottiin herkkukori, jossa oli erilaisia jouluisia herkkuja.

4 OSALLISTAMISEN TULOKSET

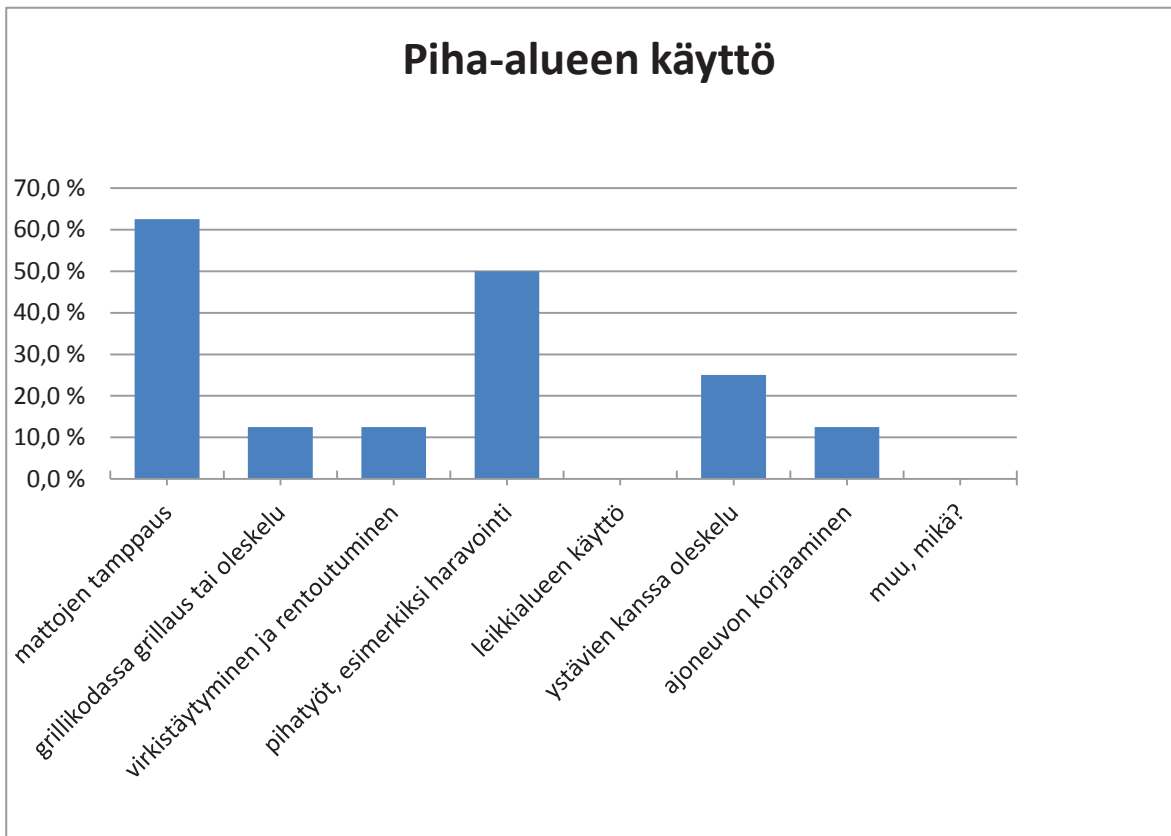
4.1 Kyselylomake

Lomakkeeseen vastasi 4.11.2011 mennessä 7 henkilöä. Sivakka-yhtymä Oy:ltä saadun tiedon mukaan opinnäytetyökohteen asunnoista oli kyselyn tekohetkellä tyhjinä 3 kpl (Leinonen 16.11.2011, puhelu), joten asutokunnittain tarkastellen kyselyn vastausprosentiksi jäi 11,4 %.

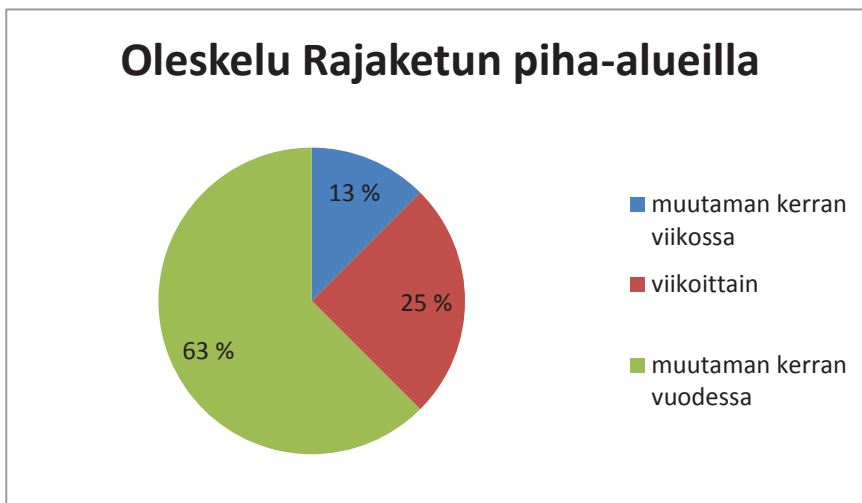
Koska vastaajamäärä jäi pieneksi, tarjottiin asukkaille vielä mahdollisuus osallistua kyselyyn 8.12.2011 pidetyn ryhmähaastattelun aikana. 8.12. kyselyyn vastasi yksi henkilö, mutta hän kertoi vaimonsa jo vastanneen kyselyyn aiemmin. Näin ollen kyselyn vastausprosentti asutokunnittain tarkasteltuna säilyy samana, mutta kokonaisvastaajamäärä on 8 henkilöä. Vähäisen vastaajamäärän vuoksi tuloksia ei voida luotettavasti yleistää edustamaan talon asukkaiden yleistä mielipidettä, mutta ne ovat kuitenkin suuntaa antavia.

Tulosten perusteella tärkein pihan käyttötarkoitus asukkaille on mattojen tamppaus, johon piha-aluetta ilmoitti käyttävänsä 60 % kyselyyn vastanneista (kuvio 17). Mattojen tamppauksen tärkeyttä selittää osaltaan se, ettei rakennuksessa ole erillisiä tuuletusparvekkeita. Pihatöitä ilmoitti tekevänsä 50 % vastaajista. Virkistytymiseen ja rentoutumiseen pihaa käytti vain 12,5 %. Kyselyn perusteella grillikodan käyttö on vähäistä. Suunnittelijalle melkoinen haaste on, että 63 % ilmoitti käyttävänsä pihaa vain muutaman kerran vuodessa (kuvio 18). Pihaa useamman kerran viikossa käyttäviä oli vastanneista 13 %.

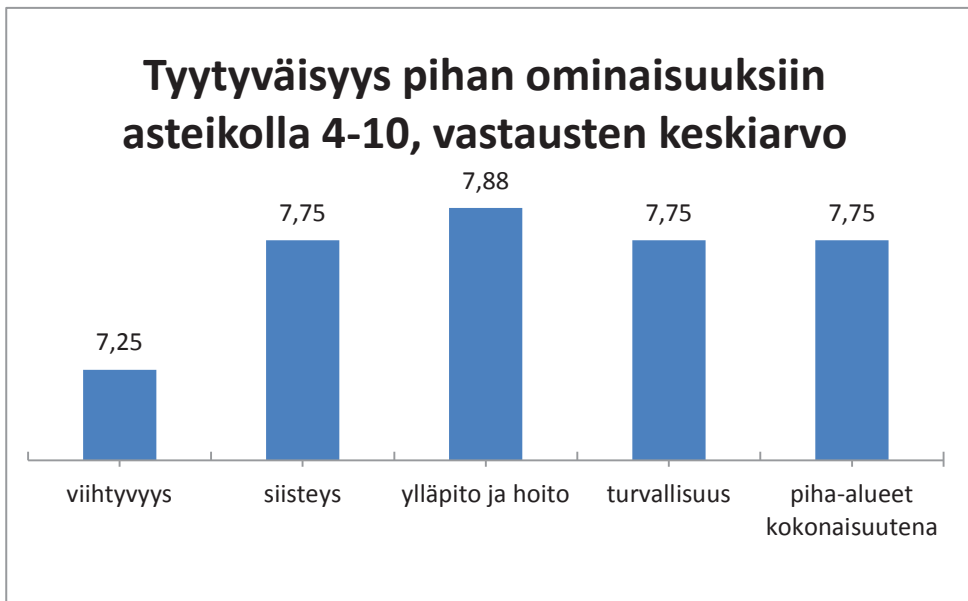
Pihan vähäisestä käytöstä huolimatta vastaajat ovat kyselyn perusteella pihaan keskimäärin varsin tyytyväisiä. Vastaajia pyydettiin arvioimaan pihan viihtyisyyttä, siisteyttä, ylläpitoa ja hoitoa, turvallisuutta sekä piha-aluetta kokonaisuutena asteikolla 4-10 (kuvio 19). Keskiarvo jokaisessa osiossa on yli 7, mutta alle 8. Vähiten tyytyväisiä oltiin pihan viihtyisyyteen (ka 7,25) ja tyytyväisimpiä siisteyteen ja ylläpitoon (ka 7,88).

KUVIO 17. Vastaukset kysymykseen, mihin tarkoitukseen vastaajat käyttävät piha-
aluetta

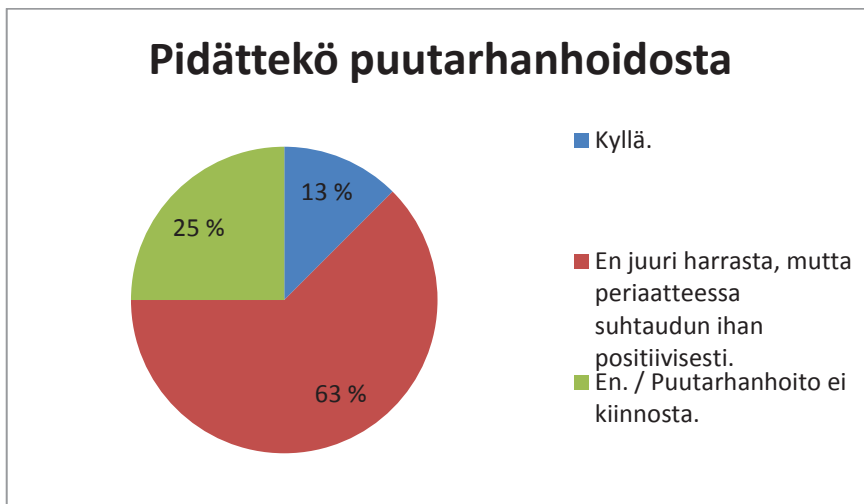
KUVIO 18. Vastaukset kysymykseen, kuinka usein vastaajat oleske-
levat Rajaketun piha-alueilla

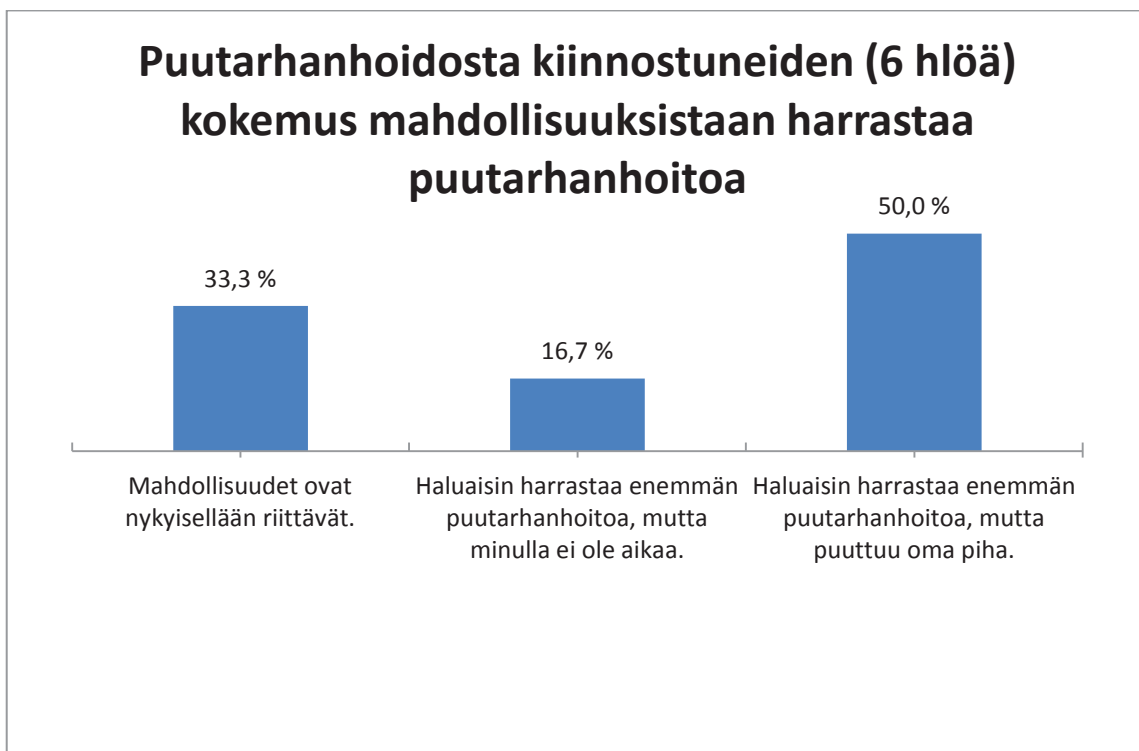
KUVIO 19. Vastaajien tyytyväisyys pihan ominaisuuksiin

Valaistuksen määrään vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä. 75 % vastaajista ilmoitti pihavalaistuksen määrän olevan sopiva. 25 % vastaajista koki valaistusta olevan liian vähän.

Kyselyssä pyrittiin selvittämään tulevia suunnitteluratkaisuja varten, kuinka kiinnostuneita asukkaat ovat puutarhaharrastuksesta ja ovatko he mahdollisesti kiinnostuneita osallistumaan pihalla järjestettäviin talkoisiin ja tapahtumiin. Aukkaiden aktiivinen kiinnostus piha-alueiden hoitoon mahdollistaisi runsaampaa ylläpitoa vaativia suunnitteluratkaisuja, sillä esimerkiksi runsaslajisia perennaryhmiä ei ole järkevää perustaa, mikäli ne jäävät pelkästään nykyisen kiinteistönhoidon vastuulle. Kyselyssä 63 % vastaajista ilmoitti suhtautuvansa puutarhanhoitoon periaatteessa positiivisesti (kuvio 20). 25 % ilmoitti, että puutarhanhoito ei kiinnosta heitä. Puutarhanhoidosta kiinnostuneista kolmannes piti nykyisiä puutarhanhoitomahdollisuuksiaan riittävinä, 2/3 haluaisi harrastaa puutarhanhoitoa nykyistä enemmän (kuvio 21). Kysymykseen ”Jos Rajaketun pihalla järjestettäisiin yhteisiä tapahtumia ja talkoita, joissa esimerkiksi grillattaisiin ja kunnostettaisiin yhdessä pihaa, olisitko kiinnostunut osallistumaan?”, ”kyllä” tai ”mahdollisesti” vastasi yhteensä 62,5 % (kuvio 22). Vastaus on hyvin linjassa siihen, että vastaajista Rajaketun pihatalkoisiin oli joskus osallistunut 63 % (kuvio 23).

KUVIO 20. Vastaajien suhtautuminen puutarhanhoitoon

KUVIO 21. Puutarhanhoidosta kiinnostuneiden kokemukset mahdollisuuksistaan puutarhanhoidon harrastamiseen

KUVIO 22. Vastaajien osallistumishalukkuus pihatalkoiisiin tms. tapahtumiin

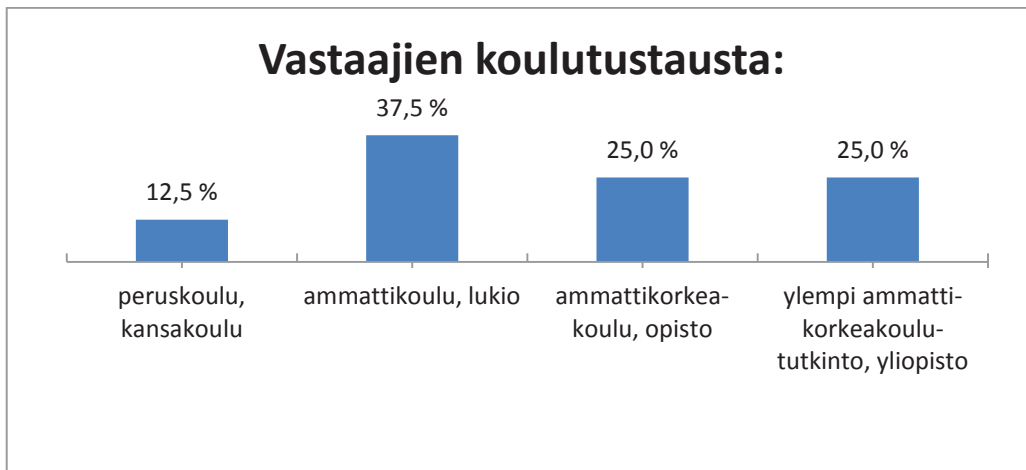

KUVIO 23. Vastaajien osallistuminen Rajaketussa järjestettyihin talkoiisiin

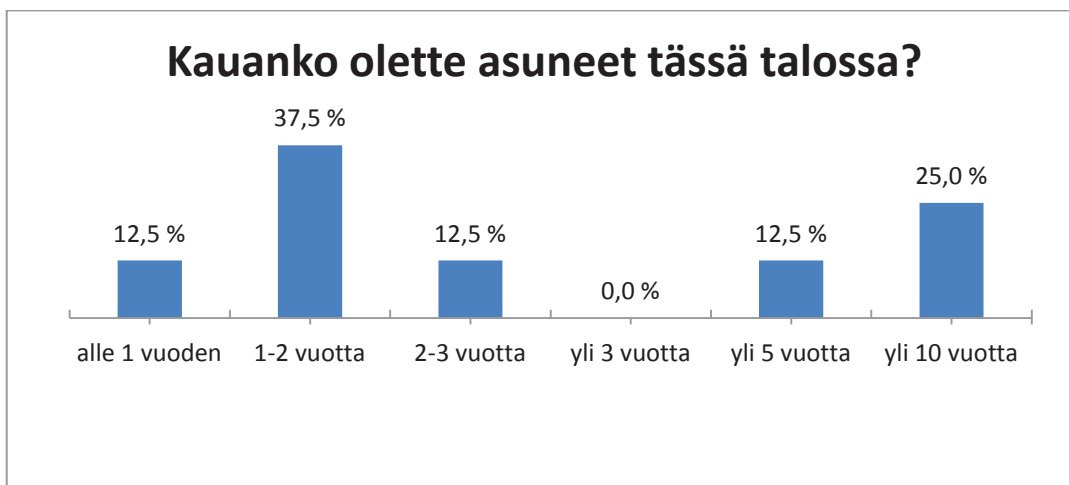
6.5.2011 tehdyn haastattelun perusteella asukkaat pitivät roskaamista ja ilkivaltaa eräinä merkittävimmistä piha-alueen ongelmista. Eräs roskaamisen ja siihen liittyvän yleisen välinpitämättömyyden syistä saattaa olla epätietoisuus siitä, kuka vastaa alueen ylläpidosta. Mikäli koetaan, ettei alueen siisteys ja hoito ole oikein kenenkään vastuulla, voi tämä altistaa välinpitämättömyydelle ja laskea kynnystä roskaamiseen. Kysymys ylläpitovastuusta ei ole itsestäänselvä, kun Rajakylän julkisia viheralueita ylläpitää Oulun kaupungin alueurakoitsija ja kiinteistöjen viheralueita joukko kiinteistöhuoltoyrityksiä. Maastossa rajanveto siitä, mihin päättyy julkinen viheralue ja missä alkaa yksityinen, ei aina ole helppoa. Kyselyssä asukkailta haluttiin selvittää, kuinka hyvin he keskimäärin ovat tietoisia siitä, mikä taho tällä hetkellä vastaa

Rajaketun piha-alueiden ylläpidosta. Oikea vastaus on Lassila & Tikanoja Oyj. Vastauksen tiesi 50 % kyselyyn vastanneista.

Kyselyyn vastanneista 75 % oli naisia. Vastaajien koulutustausta oli ilahduttavan monipuolinen (kuvio 24), samoin aika, kuinka kauan vastaajat olivat asuneet Rajaketussa (kuvio 25). Sivakan tietojen mukaan keskimääräinen aika, jonka asukas Rajaketussa asuu, on 3 v 3 kk (Sivakka-yhtymä Oy 2011, hakupäivä 13.4.2011). Lapsiperheitä vastaajien joukossa ei ollut. Vastaajista 25 % :lla oli lapsia, mutta he olivat yli 18-vuotiaita. Vastaajien ikä vaihteli 22-vuotiaasta 67 –vuotiaaseen keskiarvon ollessa 40,5 v ja mediaani-ikä 37,5 v. Vastaajien ikäjakauma noudattelee varsin hyvin talon asukasrakennetta.

KUVIO 24. Vastaajien koulutustausta

KUVIO 25. Vastaajien asumisaika Rajaketussa

Kyselyssä oli avokysymys, jossa vastaajia pyydettiin kertomaan omin sanoin, millaisia uudistuksia ja parannuksia he kaipaisivat Rajaketun pihalle. Useammassa vastauksessa toivottiin ilkevaltaan ja väärinpysäköintiin puuttumista sekä grillikatoksen kehittämistä. Eräs vastaaja toivoi grillikotaan nuotiopaikkaa, toinen valvontakameroita, kolmas grillikodan laajennusta sekä korkeus- että leveys suunnassa. Helppoa pääsyä mattojentamppaus- ja pyykinkuivaustelineille pidettiin tärkeänä.

Kasvillisuudesta esitettiin monenlaisia mielipiteitä: eräs vastaaja toivoi kesäkukkaistutusten tilalle ympärivuotisia istutuksia. Osa piti kesäkukkaistutuksia hyvänä ajatuksena, osan mielestä niitä ei missään nimessä pitäisi hankkia, koska ne ovat helppo kohde ilkevallalle. Erään vastaajan mielestä eteläpuolen sisäänkäyntien lähellä olevat pensaat olivat rumia, eikä pihalle pitäisi lisätä yhtään lehtiä pudottavaa puuta tai pensasta, koska pihatalloissa käy niin vähän väkeä. Vastaaja toivoi myös, että mikäli kasvillisuutta istutetaan, sitä myös hoidettaisiin, koska rehottava kasvillisuus ei ole kaunista katseltavaa. Toinen vastaaja puolestaan piti pihaa nykyisellään ihan hyvänä ja toivoi, ettei nykyisiä puita ja pensaita hävitettäisi.

Yhdessä vastauksessa ehdotettiin aitojen uusimista. Oletan vastaajan tarkoittaneen pensasryhmiä rajaavia aitoja, sillä tontin länsipuolta ja osaa pohjoispuolesta rajaava aita on hyväkuntoinen ja melko uusi. Eräs vastaaja toivoi ympäristötaiteen mahdollisuuksien huomiointia pihan suunnittelussa.

4.2 Ryhmähaastattelut

Haastattelu 6.5.2011

Keskusteluissa asukkaiden kanssa esille nousi voimakkaimmin pihassa ja Rajakylässä yleisesti esiintyvä roskaaminen. Kaikki tuomitsivat roskaamisen itsekkäänä piittaamattomuutena. Ongelman ratkaisemisessa pohdittiin paljon asennekasvatuksen merkitystä ja koulujen roolia siinä.

Myös ilkevalta ja talon asukkaiden vähäinen osallistuminen talkoisiin puhututtivat. Pihalta löytyi lasinsiruja lasten leikkialueen vierestä ja asukkaat kertoivat, että roskakatos on yritetty polttaa, grillikotaan ilmestyy piirroksia ja kaiveruksia, eikä grilliä voi säilyt-

tää grillikodassa vaan lukkojen takana ulkovarastossa ilkivallan pelon vuoksi. Kerrottiin, että haravointitalkoisiin ja vastaaviin on kerta toisensa jälkeen osallistunut hyvin vähän väkeä, joten paljon huolenpitoa vaativia pihasuunnitteluratkaisuja minua kehoitettiin välttämään. Talkoissa mukana ollut pikkupojan äiti toivoi, että leikkialueella olisi sopivia leikkivälineitä myös taaperoikäisille, nyt siellä olevat leikkivälineet on suunniteltu vähän vanhemmille lapsille.

Haastattelu 8.12.2011

Tilaisuudessa kävi kaikkiaan 7 henkilöä, joista kaksi oli alle 5-vuotiaita lapsia. Lapsiperheiden suhteellinen osuus osanottajamäärästä oli suuri, sillä alle 18-vuotiaita on talon asukkaista alle 2 % (Sivakka-yhtymä Oy 2011, hakupäivä 13.4.2011). Tunnelma säilyi rentona ja vapaamuotoisena ja asukkaat keskustelivat aktiivisesti keskenään ja järjestävän tahon kanssa. Tässä isona apuna oli eräs aktiivinen asukas, joka oli paikalla koko tilaisuuden ajan, loi hyvin keskustelua ja sai houkuteltua mukaan muutaman käytävällä ohi kulkeneen asukkaan, jotka muuten eivät tilaisuuteen varmaan olisi tulleet.

Seitsemän hengen osallistujamäärään voi olla tyytyväinen, sillä tätä isommalla joukolla tilaisuuden johdattaminen olisi jo ollut vaikeaa, kun kirjasin vielä kaiken aikaa asukkaiden kommentteja ylös. Mietin etukäteen, onko kommenttien ylöskirjaaminen hyvä menetelmä, koska pelkäsin asukkaiden muuttuvan puheissaan varovaisiksi, kun he huomaisivat, että ne kirjataan ylös. Näin ei kuitenkaan käynyt ja hyvä, että kommentit kirjattiin saman tien ylös, sillä keskustelu kävi ajoittain niin vilkkaana, etten jälkepäin olisi muistanut kaikkia asioita, joista tilaisuudessa puhuttiin.

Seurasin keskustelua aika paljon sivusta kirjoittaen kommentteja ylös ja välillä tein joi-tain tarkentavia kysymyksiä. Vain jos keskustelu alkoi lipua liikaa tai liian pitkäksi ai-kaa hakoteille, esimerkiksi kun asukkaat innostuivat taivastelemaan koko Rajakylän yleistä roskaisuutta, yritin hienovaraisesti vaihtaa puheenaihetta ja viedä keskustelua uusille urille.

Asukkaiden puheissa teemoja olivat grillikodan käyttö, roskaaminen, ilkivalta, pysäköintipaikkojen riittämättömyys ja leikkipaikan kehitystoiveet. Useampi asukas kertoi grillikodan olevan iltaisin viileä ja varjoisa, jolloin siellä ei ole viihtyisä olla. Joku asu-

kas ehdotti ratkaisuksi puuston harventamista grillikodan läheltä. Pohdittiin myös, palvelisiko grillikota paremmin lasten leikkipaikkana kuin aikuisten käytössä. Joku asukas toivoi grillikotaan nuotiopaikkaa, kuten kertoi toivoneensa asukaskyselyssäkin. Grillikodasta todettiin, että siellä on ollut kesäisin joitain nuoria viettämässä aikaa, vaikka he eivät asu täällä. Ehdotettiin valvontakameroita ilkvallan kitkemiseksi.

Pihan etelä- ja länsipuoli ovat ohikulkureittien vieressä, minkä vuoksi ohikulkijoiden kerrottiin nakkelevan roskia pihan puolelle. Toivottiin alueelle isompia ja tukevampia roskakoreja, sekä niiden tiheämpää tyhjennysväliä. Tiheämpää tyhjennysväliä toivottiin myös taloyhtiön roska-astioille.

Pysäköintipaikkoja toivottiin lisää, sekä lumenluontivälineitä asukkaiden käyttöön, koska pysäköintipaikkaa ei kuulemma aurata ”turhan usein”. Kerrottiin, että asukkaiden vieraat joutuvat usein jättämään autonsa läheisen koulun pihalle, koska talossa ei ole riittävästi vieraspysäköintipaikkoja.

Leikkipaikka keräsi kehuja. Kerrottiin, että sitä käyttävät myös talon asukkaiden lapset kyläillessään sekä lähialueiden lapset. Tätä ei tunnutta pitävän ollenkaan pahana, toisin kuin lähialueiden nuorison oleskelua pihan grillikodassa. Leikkikentälle tosin toivottiin myös pienemmille lapsille sopivia leikkivälineitä.

Omia pihasuunnitelmia innostuivat piirtämään vain kaksi tilaisuudessa ollutta lasta, 4- ja 3-vuotiaat. Heidän piirroksistaan voisi luultavasti päätellä, että he ilmeisesti toivovat pihaan lisää väriä, koska piirrokset olivat hyvin värikkäitä. Tosin niin kai lasten piirrokset ovat yleensäkin. Oikeastaan lapset eivät niinkään piirtäneet, vaan he värityivät asemapiirroksessa jo olemassa olevia asioita, lähinnä leikkialueen leikkivälineitä. Tärkeintä taisi olla, että lapsille oli tekemistä, etteivät he ikävystyneet ja heidän äideillään oli enemmän aikaa keskusteluun. Leikkivälineiden värittäminen kertoo kuitenkin, mihin asioihin ja paikkoihin lapset kiinnittävät pihalla huomiota: leikkikenttä on heille tuttu ja todennäköisesti tärkein osa pihaa. Tämä on ymmärrettävää, sillä näin pienten lasten ei yleensä anneta oleskella ulkona yksin ja ulkoilu tapahtuu valvotulla ja rajatulla alueella vanhempien kanssa.

Seinällä ollut asemapiirros pohja keräsi ilahduttavan paljon kommentteja, tosin ne olivat suurelta osin samoja, jotka muutenkin tulivat esille keskustelussa. Piirros pohjassa ehdotettiin paikkoja kahdelle kukkapenkille, pensasaidalle ja yhdelle puulle. Eräs asukas kertoi, että jos pihalle istutetaan perennoja, hän vastaisi mielellään niiden hoidosta. Piirros pohjassa ehdotettiin myös tuoksuvatukoiden korvaamista havupensailta. Toivottiin nykyisten perennapenkien kunnostusta. Kommentoitiin, että pysäköintialue on liian lähellä pihaa, jolloin varsinaiselle pihalle ei jää tilaa. Lasten leikkikentälle ehdotettiin jousikiikkua ja linnunpesäkeinua.

Huomasin, että puheidensa kanssa sai olla tarkkana: jos niihin eksyi vähänkään johdattelevuutta, sen huomasi heti vastauksissa. Esimerkiksi kun sanoin, että pihalla olevasta puustosta osa on huonokuntoista, mm. lahoja koivuja, kirjoitettiin piirros pohjaan heti että ”Huonokuntoiset puut poistetaan(ko)!” Missä sitten menee johdattelevuuden raja on hankala määrittää. Toisaalta asukkaille tuotiin vain uusi näkökulma, jota he muuten eivät olisi varmaankaan huomanneet tulla lainkaan ajatelleeksi. Missä määrin pihasuunnitteluun perehtymättömälle yleisölle saa heitellä omia ajatuksiaan, jotta heillä olisi paremmin tarttumapintaa aiheeseen?

Ainoa tässä vaiheessa täysin uusi teema ideointiin tuli tähtitiedettä harrastavalta asukkaalta. Hän kysyi, pystyykö pihalle järjestämään paikkaa, josta olisi hyvä katsella ja tarkastella tähtitaivasta. Pitäisi olla sen verran avaraa, ettei ole näköesteitä, sen verran pimeää ettei ole häiriövaloa eikä myöskään kaupungin yleinen valosaaste saisi vaikuttaa liikaa.

5 ASUKASOSALLISTAMISEN YHTEENVETO

Ensimmäisessä ryhmähaastattelussa 6.5. tuli esiin jo valtaosa niistä ajatuksista ja toiveista, joita esitettiin myös kyselylomakkeen vastauksissa ja 8.12. ryhmähaastattelussa. Pitkälti asia selittyy sillä, että kaikkiin osallistamistilaisuuksiin on osallistunut samoja, aktiivisia asukkaita. Toki osansa on myös sillä, että asukkaiden päähuolenaiheet ilkevalta, roskaaminen ja väärinpysäköinti ovat teemoja, jotka tuntuvat puhuttavan kaikkia asukkaita.

Asukaskyselyn vastaajamäärä jäi harmillisen pieneksi. Mahdollisia syitä vähäiseen vastaajamäärään voivat olla tylsän virallisen näköiseksi koettu kysely, se ettei vastaamisesta saanut palkintoa (esim. vastaajien kesken arvotaan lahjakortti Bauhausiin), epäkiinnostavaksi koettu aihe, liian pitkä kysely (kysymysosio kolmen A4-sivun mittainen), vastaamisen kokeminen liian vaivalloiseksi tai se, että kysely toteutettiin paperiversiona sähköisen kyselyn sijaan. Toisaalta Sivakan edustajien mukaan vastausprosentti kuulosti hyvin tyyppilliseltä.

Kyselyn virallisenoloinen ulkonäkö oli tarkoituksellista. Toki olisin voinut koristella kyselyä erilaisin värein ja kuvin, mutta mielestäni se olisi luonut kyselylle hieman mainosmaisen ilmeen. Kyse on kuitenkin opinnäytetyön osasta, joka on soveltavaa tutkimusta, ei markkinointikyselystä.

Asukkaita saattoi myös hämmentää kyselyyn jäänyt virheellinen päiväysmerkintä: kysely oli otsikoitu ”21.11.2011 kysely Rajaketun piha-alueiden kehittämisestä” ja kysely pyydettiin palauttamaan 4.11.2011. Päiväyksen olisi pitänyt 21.11. sijaan olla 21.10. On hyvin harmillista, jos pieni kirjoitusvirhe sai jonkun hämilleen ja jättämään vastaamatta.

8.12. ryhmähaastattelun osallistujamäärä olisi kenties ollut suurempi, mikäli tilaisuuden ilmoitukset olisi toimitettu nähtäville sovittuna ajankohtana, eikä viimehetkellä. Kuitenkin seitsemän hengen osanottajamäärä tuntui mielestäni aivan riittävältä, eikä ryhmähaastattelussa juurikaan tullut esiin sellaisia teemoja, joita ei olisi tullut jo kevään pihatalkoissa tai asukaskyselyssä, mistä voisi arvella, että aineiston kylläntymispiste on

tullut vastaan. Toisaalta samojen teemojen esiintyminen johtunee siitäkin, että paikalla oli suureksi osaksi sama joukko, jotka olivat osallistuneet asukaskyselyyn ja osa ollut myös mukana keväisissä pihatalkoissa.

Roskaaminen ja ilkivalta ovat yleisellä tasollakin ongelmia Rajakylässä, eli ongelma on laaja. Pihakohtaisen ratkaisun löytäminen isoon ongelmaan vaikutti pitkään vaikealta haasteelta, mutta lopulta siihen löytyi ainakin yksi varsin yksinkertainen ratkaisu eli piha-aidan jatkaminen tontin eteläreunalle.

6 RUISKUKKATIEN PIHAN SUUNNITTELURATKAISUT

Valmis suunnitelma sisältää Rajaketun kunnostussuunnitelman (liite 3), johon kuuluvat yleissuunnitelma 1:200, tarkemmat detaljipiirrokset uusista istutusalueista 1:50 ja kesäkukka-istutuksista 1:10, suunnitelmaseloste sekä pihan hoito-ohje (liite 4). Tilaaja päättää suunnitelman pohjalta tehtävistä jatkotoimenpiteistä. Suunnitelmapiirrosten pohjalta voi pyytää urakoitsijoilta tarjoukset kunnostussuunnitelman toteuttamisesta. Suunnitelma voidaan hyvin toteuttaa vaiheittain. Esimerkiksi kesäkukkien hankkiminen onnistuu varsin nopeasti ja vaivattomasti. Huonokuntoisten puiden poisto vaatii vain asianmukaisen luvan ja osaavan metsurin. Suurempaa muutosta pihan yleisilmeeseen saadaan talon pohjoispuolen uusien istutusalueiden rakentamisella.

6.1 Aidat

Kunnostussuunnitelmassa ilkivaltaan ja roskaamiseen puututaan rajaamalla osa tontin eteläreunasta samanlaisella aidalla, jollainen rajaa jo tällä hetkellä tontin länsireunaa ja osaa pohjoisreunasta (kuvio 26). Olemassa olevan tyylinen aita on sopivan ilmava, jottei se luo suljetun kujan vaikutelmaa viereiselle kevyen liikenteen väylälle. Aita selventää yksityisen ja julkisen alueen rajan. Nykyisellään ilman aitaa saattaa joillekin ohikulkijoille olla epäselvää, että piha on yksityisaluetta, sillä pihan leikkialue on niin hyvin varusteltu, että sitä saattaa erehtyä pitämään yleisenä leikkialueena. Talon asukkaat tosin eivät pitäneet vieraiden lasten oleskelua leikkipaikalla lainkaan pahana asiana, toisin kuin teini-ikäisten oleskelua grillikodassa. Ei kuitenkaan keksitty keinoa, jolla piha-alueelle voisi valikoida ei-toivotut ja toivotut ulkopuoliset kävijät, eikä se olisi edes oikeudenmukaista.

KUVIO 26. Uuden aidan malli on samanlainen kuin olemassa olevan

Asukkaat kertoivat valmiin suunnitelman esittelytilaisuudessa 26.5.2012, että leikkialuetta käyttävät esimerkiksi lähiseudun perhepäivähoitajat hoidettavineen. Kun uusi aita ulotetaan suunnitelman mukaisesti pihan pohjois-eteläsuuntaiseen kevyen liikenteen väylään asti, jää pihalle edelleen kulkureitti itä-länsi –suuntaiselta kevyen liikenteen väylältä, mutta ulkopuolisten kynnyks pihalla oleskeluun kasvaa. Oletus on, että esimerkiksi luvallisilla asioilla liikkuvat perhepäivähoitajat uskaltavat käyttää leikkialuetta jatkossakin, mutta ilkeävaltaa harjoittavat eivät tule pihalle yhtä helposti kuin ennen, kun havaitsivat että asiattomaan oleskeluun on puututtu.

Nykyisten pensasryhmien raja-aitojen poisto

Olemassa olevat pensasryhmät on nykyisin rajattu lauta-aidoin. Aidat ovat varsin massiivisen näköisiä ja vievät suotta huomiota hyväkasvuisilta pensailta. Aitojen alkuperäinen tarkoitus lienee ollut suojata pensaita niiden ollessa pieniä, jottei pensasryhmien päältä käveltäisi ja oikaistaisi. Nyt kaikki pensaat ovat jo niin suuria, ettei ylikävelemisestä ole pelkoa, vaan aidat poistetaan. Pensasryhmien säännöllisellä hoidolla varmistetaan, että pensaat pysyvät omalla puolellaan ja nurmikko omallaan (katso pihan hoito-ohje liite 5).

6.2 Uudet oleskelualueet ja kasvillisuus

Talon pohjoispuolen uudet istutus- ja oleskelualueet

Talon pohjoispuolen sisäänkäyntien lähelle tulee kaksi uutta istutusaluetta ja penkit oleskelua varten. Asukaskyselyn tulosten perusteella asukkaat käyttivät piha-aluetta harvoin. Lähellä sisäänkäyntejä oleva oleskelualue on helposti saavutettavissa, minkä on tarkoitus lisätä pihan käyttöä ja kasvillisuuttakin voi ihailta vaikka ohikulkumatkalla. Kasvillisuus virkistää ja elvyttää mieltä, vaikkei kasveihin liittyisi harrastusta tai hoitamista, vaan niiden rentouttavasta vaikutuksesta voi nauttia passiivisesti tarkkailemalla-kin (Rappe, Lindén & Koivunen 2010, 149). Kulkuväylän varrella olevalla oleskelualueella pyritään myös lisäämään asukkaiden vuorovaikutusta: penkille on helppo istahtaa ja vaihtaa välillä muutama sana ohikulkevan naapurin kanssa. Sisäänkäyntien äärellä olevat istutusalueet toimivat asunnolle myös edustavana käyntikorttina, joka erottuu heti tontille tultaessa.

Uudet istutusalueet kohotetaan ympäristöstään n. 35 cm korkealla tukimuurilla, jossa kivet on syytä muurata paikalleen hyvän kestävyuden takaamiseksi. Tukimuurin avulla istutukset tulevat paremmin esille ja kasveille voidaan varmistaa riittävän syvä, multava kasvualusta. Istutusalueilla säilytettävät pihlajat ja pylväshaavat kestävät maantäyttöä hyvin, toisin kuin monet muut puulajit. Istutusalueen korotus ehkäisee myös väärinpysäköintiä, kun korkeusero estää istutusalueen päälle pysäköimisen. Oleskelualueen penkkien sijoituspaikan tarkoitus on myös vähentää autoilijoiden halua pysäköidä ajoneuvoja niille kuulumattomalle paikalle istutusten ja oleskelualueen eteen.

Kasvillisuutena uusilla istutusalueilla on ikivihreitä havukasveja ja vähällä hoidolla pärjääviä perennoja. Ryhmähaastattelussa 8.12.2011 eräältä asukkaalta tuli toive havukasvien käytöstä pihan nykyisten tuoksuvatukkapensaiden tilalla. Havukasveja valittiin myös siksi, että niiden joukosta löytyi vähällä hoidolla varjossa pärjääviä lajeja, jotka luovat pihalle ympärivuotista vihreyttä. Havupensaiden lisäksi suuremmalle kahdesta pohjoispuolen istutusalueesta tulee lamoherukkaa, jonka hehkuvanpunainen ruskaväri sopii hyvin talon Rajakettu-nimeen. Pienemmälle pohjoispuolen istutusalueista tulee ainoastaan perennoja, sillä istutusalueen paikalla on lumenläjityspaikka ja kaikki puuvartiset kasvit kärsivät auraslumen painosta enemmän tai vähemmän. Lumenläjitys-

paikkaa ei haluttu poistaa, sillä lumenläjitykselle on pihalla nykyiselläänkin varsin niukasti tilaa etenkin runsaslumisina talvina.

Istutusalueille valitut perennat ovat myöhään keväällä versovia lajeja, etenkin istutusalueiden etualalle ja lumenläjityspaikalle valitut. Tällä on tarkoitus varmistaa, että varjoiselta lumenläjityspaikaltakin ovat lumet ehtineet sulaa ennen perennojen kasvuunlähtöä. Valitut lajit ovat pitkään käytettyjä ja kestäviksi todettuja. Ne pärjäävät samalla kasvupaikalla vuosia ilman, että kasvustoja tarvitsee jakaa tai istuttaa uudelleen. Lajeja ja lajikkeita on tarkoituksellisesti valittu useita, jotta istutusalueella olisi koko kesän jokin laji kukassa. Koska kasvien on tarkoitus pärjätä hyvin vähällä hoidolla, runsaslajisuus varmistaa myös sen, että ainakin toiset lajit ja lajikkeet viihtyvät, vaikka jokin toinen lajike taantuisi. Tällöin paremmin viihtyvä laji valtaa alaa huomattavasti nopeammin menestyvästä, eikä tällainen luonnollinen sukessio haittaa. Aikaisin kukkiva, halloja kestävä valkonarsissi ilahduttaa sulapaikoissa keväisellä kukinnallaan.

Uusille istutusalueille tulee myös luonnonkiviä. Kivinä voidaan hyödyntää olemassa olevan, suunnitelmassa poistetun tontin eteläreunan perenna-alueen luonnonkiviä. Olemassa oleva perennojen istutusalue on huonosti rajattuna rikkaruohojen valtaama, eikä sen sijainti tontin rajallakaan ole tarkoituksenmukainen. Hyödynnettäessä olemassa olevan perenna-alueen luonnonkiviä uudella istutusalueella on kivet puhdistettava huolella, jotta niiden pintaan ei jää rikkakasvien siemeniä tai juurenpaloja.

Kesäkukkaistutukset ja oleskelualue talon eteläpuolella

Eteläpuolen sisäänkäyntien läheisyyteen tulee penkkejä sekä kesäkukka-istutuksia. Kun oleskelualueet sijaitsevat talon pohjois- ja eteläpuolella, voivat asukkaat helposti valita, haluavatko oleskella esimerkiksi lämpimänä kevätpäivänä aurinkoisella eteläpuolella, tai hellepäivänä mukavan viileällä ja varjoisalla pohjoispuolella. Kesäkukka-astiat ja penkkien jalat ovat jyrkää betonia, joka sopii Rajakylän kaupunkikuvaan ja kestää hyvin ilkeävaltaa. Sisäänkäyntien seinustat verhoillaan lautaverhoilulla, jonka sävyksi sopii esimerkiksi rakennuksen väriin sopiva keltainen. Väri korostaa sisäänkäyntien sijaintia ja piristää niiden ulkoasua, kun harmaan betoniseinän tilalla on jotain muuta (kuvio 27).

KUVIO 27. Talon eteläpuolen sisäänkäynnin nykytilanne

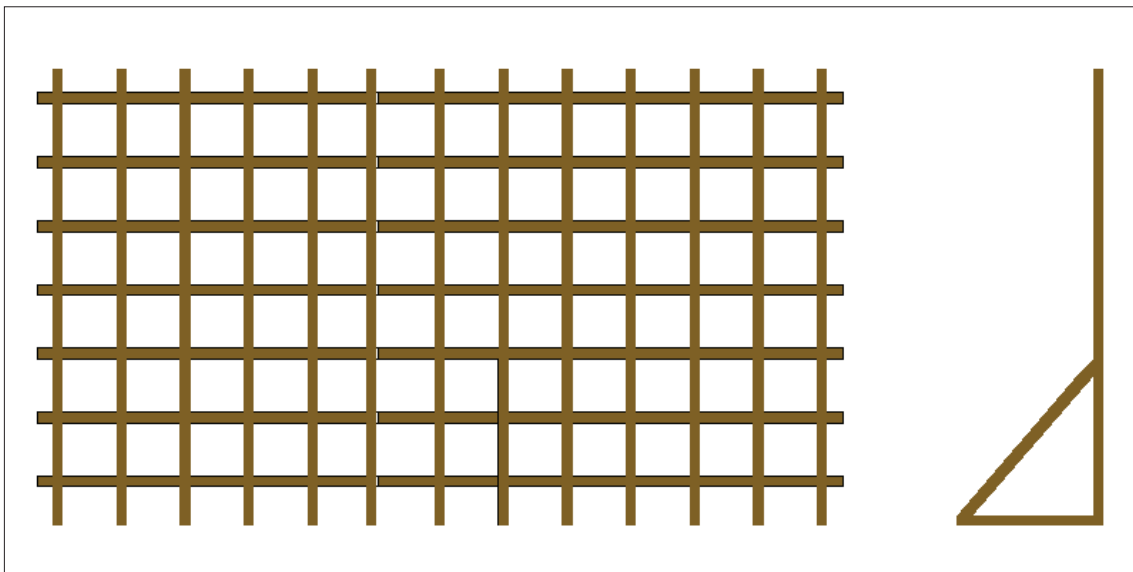
Myös kesäkukkaistutukset tuovat eloisuutta sisäänkäyntien ympäristöön. Kesäkukkien lajeiksi on valittu paahtaisen paikan kuivuutta kestäviä lajeja, jotka säilyvät näyttävänä esimerkiksi ilman jatkuvasti toistuvaa lakastuneiden kukkien poisnyppimistä. Lajeja voidaan vaihdella esimerkiksi vuorovuosittain kunnostussuunnitelman detaljipiirroksessa 3 esitetyllä tavalla. Parhaiten ja vähimmällä hoidolla kesäkukat menestyvät istutusastioissa, joissa on altakastelujärjestelmä.

Kyselylomakkeen yhdessä avokysymyksessä asukkaille esitettiin idea, että talon pihalle hankittaisiin kesäkukkia ja kysyttiin, olisivatko asukkaat halukkaita osallistumaan kukkien hoitoon. Kahdeksasta kyselyyn vastanneesta neljä henkilöä ilmaisi olevansa ainakin jossain määrin halukkaita hoitamaan kasveja, joten niiden hoito ei jäisi pelkästään kiinteistöhuollon vastuulle. Kesäkukkien istutus yhdessä esim. asukastalkoilla sekä kasvien hoito olisivat myös hyviä tapoja lisätä asukkaiden vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä.

Köynnökset

Korkean rakennuksen ilmettä pehmenetään talon länsipuolelle istutusaltaisiin istutettavalla villiviinillä, joka saa kasvaa säleikköä myöten (kuvio 28). Puisen säleikön korkeus on noin 2,5 m. Tuulikuorman vuoksi säleikkö ei voi olla juuri tätä korkeampi. Köyn-

nöksen kasvattaminen säleikköä pitkin rakennuksen seinän sijaan jättää seinän viereen ilmatilaa, jottei seinään pääse kertymään kosteutta. Istutusaltaita käytetään, koska rakennuksen viereiset routasuojalevyt estävät kasvien maahan istuttamisen, eikä kasvillisuuden istuttaminen maahan seinän viereen ole muutenkaan suositeltavaa. Istuttaminen altakastelujärjestelmällä varustettuihin istutusaltaisiin vähentää myös merkittävästi kasvillisuuden hoitoon tarvittavaa aikaa. Köynnös katkaisee rakennuksen korkeusvaikutelmaa, lisäksi villiviini tuo punaisella ruskallaan pihalle syysväriä.

KUVIO 28. Havainnekuva köynnössäleiköstä edestä ja sivulta kuvattuna

Puusto

Tontin metsäisestä osasta poistetaan huonokuntoista puustoa. Puustossa on nykyisin useita runkovaurioita kärsineitä koivuja sekä muutamia liian tiheässä kasvaneita havupuita, joiden latva on kuollut kasvutilan puutteen vuoksi. Muutamassa koivussa ja yhdessä männyssä on myös sienitauteja.

Huonokuntoista puustoa on etenkin ulkovälinevaraston läheisyydessä lumenläjityspaikalla. Talvisesta lumenmäärästä päätellen ulkovälinevaraston viereinen lumenläjityspaikka on pihan tärkein. Järeällä lumenaurauskalustolla lähellä olevaan puustoon syntyy herkästi kiireen ja huolimattomuuden vuoksi runkovaurioita, jotka etenkin koivulle lahoherkkänä puuna voivat olla kohtalokkaita. Huonokuntoisen puuston poisto tältä alueelta tuo lumenläjitykselle lisätilaa.

Asukkaiden yleinen toive koski kasvillisuuden helppohoitoisuutta. Huonokuntoisten puiden kaataminen vähentää haravointitalkoisiin osallistuvien asukkaiden työmäärää. Muutamat asukkaat kertoivat myös grillikodan olevan etenkin iltaisin viileä ja varjoisa, minkä vuoksi siellä ei ole mukava oleskella. Varjoisuuden arveltiin myös olevan yhtenä syynä hyttysten ja epämääräisten ohikulkijoiden viihtymiseen grillikodassa. Grillikodan ympäristöstä tulee valoisampi ja hieman avarampi, kun kodan ympäristöstä poistetaan muutamia puita.

Eräs asukas kysyi, voisiko pihalle kehitellä jotain ratkaisua, joka parantaisi mahdollisuuksia tähtitaivaan tarkkailuun. Pihan yleisvalaistusta tutkittaessa havaittiin, että taivaalle heijastuvan valosaasteen määrä oli suuri, kuten kaupunkialueilla yleensä. Kirkkaimmat taivaankappaleet kuitenkin erottuvat. Toivon mukaan puuston harvennuksesta on hieman hyötyä myös tähtitaivaan katselussa.

6.3 Pysäköinti ja valaistus

Tehokkain ratkaisu väärinpysäköintiin olisi todennäköisesti yksityisen pysäköinninvalvontayrityksen palkkaaminen valvomaan Rajaketun pysäköintiä. Tosin lainsäädäntö yksityisten pysäköinninvalvojien suhteen on vielä muutosvaiheessa ja voi olla, että koko yksityinen pysäköinninvalvonta kielletään. Oulun kaupungin pysäköinninvalvojat tuskin puuttuvat tehokkaasti asuinrakennusten pihojen pysäköintiin jatkossakaan, sillä heidän näkökulmastaan alue lienee liian syrjäinen, jotta sen valvontaan kannattaisi käyttää resursseja.

Kuten jo luvussa 2.3 Suunnittelukohteen nykytila todettiin, väärinpysäköinnissä ei voi olla kyse pysäköintipaikkojen riittämättömydestä, sillä asukkailla on mahdollisuus vuokrata autopaikka myös viereisen, myös Sivakka-yhtymä Oy:n omistaman kerrostalon pysäköintialueelta. Ainoastaan vieraspysäköintipaikkojen määrä (2 kpl) on riittämätön. Kyse lieneekin lähinnä välinpitämättömydestä. Joillekin asukkaille jokainen lisämetri pysäköintipaikalle voi olla liikaa tai sitten pysäköintipaikasta ei haluta maksaa kuukausittaista maksua. Asukkaat kertoivat myös osan pysäköintipaikoista olevan tyhjillään, koska jotkut asukkaat eivät raaski luopua vuokraamastaan paikasta, vaikei heillä sillä hetkellä olisi autoa, koska pelätään, että (yhtä hyvää) paikkaa voisi olla myö-

hemmin hankala saada. Paikkoja vuokrataan myös omia vieraita varten, koska vieras-pysäköintipaikkoja on niin vähän.

Kokonaisuuden arvioinnin perusteella Rajaketun pihan pysäköintiratkaisut päätettiin suunnitelmassa säilyttää nykyisellään. Tontilla ei edes olisi tilaa pysäköintialueen laajentamiseen kuin tontin metsäiselle länsireunalle. Pysäköintialueen laajennus tälle alueelle olisi kaikin puolin huono ratkaisu, sillä tällöin ajolinjojen ja ulkovälinevarastolle sekä pyykinkuivatusteille kulun välille muodostuisi risteäviä ja vierekkäisiä kulkureittejä, jotka voisivat aiheuttaa vaaratilanteita. Myös leikkipaikka olisi tällöin aivan pysäköintialueen vieressä, mikä laskisi leikkialueen viihtyisyyttä ja edellyttäisi ehdottomasti leikkialueen rajaamista erillisellä aidalla. Tontilla on lisäksi vain yksi tonttiliittymä moottoriajoneuvoille, joten pysäköintialueen laajennuksen voisi ennakoida entisestään hankaloittavan liikenteen sujuvuutta pysäköintialueella. Pysäköintialueen laajentaminen maan alle olisi puolestaan liian kallis ratkaisu.

Pihan yleisvalaistus todettiin hyväksi ja valaistus säilytetäänkin suunnitelmassa nykyisellään. Hämäriä katvealueita ei pihalla ole. Pihan pohjoispuolella nykyisten tuoksuva-tukkapensaiden keskellä olevien pollarivalaisinten paikat säilytetään uudella istutusalueella. Pollarivalaisimia kuitenkin nostetaan ylemmäs, koska uusi istutusaluekin on kohotettu.

6.4 Grillikota ja leikkialue

Leikkialueelle lisätään jousikeinu, joka sopii hyvin pienten lasten leikkivälineeksi, jollaisia pihalle toivottiin. Keinulle on myös hyvin tilaa nykyisellä leikkialueella niin, että vaadittavat turva-alueet täyttyvät.

Grillikota maalataan keltaiseksi viimeistellymmän yleisilmeen aikaansaamiseksi ja ilki-vallan ehkäisemiseksi. Keltainen väri myös yhdistää grillikodan viereisen leikkialueen välineisiin, minkä on tarkoitus houkutella lapsia käyttämään grillikotaa enemmän leikeissään. Eräässä asukaskyselyn vastauksessakin ehdotettiin grillikatoksen muuttamista paremmin lasten ja perheiden käyttöön sopivaksi.

Kynnys hyväkuntoisten, viimeistellynnäköisten rakenteiden ilkevaltaiseen sotkemiseen on korkeampi kuin rakenteiden, jotka ovat valmiiksi huonokuntoisia tai keskeneräisen näköisiä. Maalipinnasta mahdolliset sotkut on myös helpompi poistaa kuin maalaamatomasta puupinnasta. Paloturvallisuussyistä kiinteää nuotiopaikkaa grillikotaan ei suunnitelmassa ehdoteta. Sen sijaan asukkaiden yhteisessä käytössä olevasta grillistä ja sen saavutettavuudesta on syytä tiedottaa nykyistä paremmin.

6.5 Toimeksiantajan ja asukkaiden palaute

Kunnostussuunnitelman luonnos esiteltiin Sivakalle 11.4.2012 ja valmis suunnitelma 7.5. Tilaaja oli tyytyväinen suunnitelman käytännölliseen ja realistiseen otteeseen, jossa toiveet oli hyvin huomioitu ja suhteellisen pienillä muutoksilla saatu paljon kohennusta nykytilanteeseen. Talon pohjoispuolen sisäänkäynnin lähellä olevia uusia istutusalueita pidettiin hyvänä ideana. Joihinkin suunnitelmapiirroksen merkintöihin kaivattiin enemmän selkeyttä.

Rajaketun asukkaille valmis suunnitelma esiteltiin 26.5. olleiden pihatalkoiden yhteydessä. Asukkaille oli ilmoitettu valmiin suunnitelman esittelystä talon pääovien läheisyyteen kiinnitetyillä ilmoituksilla (liite 5). Pihatalkoissa ja suunnitelman esittelyssä oli paikalla yhdeksän aikuista ja neljä lasta, joista kaksi oli niin pieniä että seurasi tapahtumia sivusta leikkialueella vanhempinsa valvonnassa. Asukastoimikunnan aktiivi kehui talkoisiin osallistuneiden määrää pitkästä ajasta hyväksi.

Asukkaat olivat hieman huolissaan siitä, estäisikö tonttia rajaavan aidan jatkaminen leikkialueen käyttöä, mutta pitivät hyvänä aidan vaikutusta ilkevallan vähenemiseen. Huonokuntoisten puiden poistoa kannatettiin. Eräs lapsista arveli, että puiden vähentämisen myötä heillä olisi paremmin tilaa leikkiä (kun avointa nurmitilaa on enemmän). Tukevia, osittain betonisia penkkejä ja istutusastioita pidettiin hyvänä ratkaisuna, samoin grillikodan maalaamista (tosin grillikodan uudesta väristä oli useita erilaisia mielipiteitä). Korotettujen istutusalueiden tukimuurin kestävyyttä epäiltiin. Asukkaat pohtivat myös, onko uusilla istutusalueilla tarpeellista olla niin paljon eri kasvilajeja kuin suunnitelmassa esitetään. Asukkaita huoletti, että uudet kasvit vaatisivat runsaasti hoitoa, vaikka heille vakuutettiin, että lajeiksi oli valittu mahdollisimman vähällä hoidolla pärjääviä kasveja. Kokonaisuutena asukkaat vaikuttivat kuitenkin olevan suunnitelmaan

tyytyväisiä ja ilmaisivat, ettei suunnittelu ole varmaan ollut helppoa, kun täytyy ottaa monenlaisia asioita ja mielipiteitä huomioon.

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Kerrostalo- ja asuinalueiden suunnittelu asukkaita osallistaen on kaunis, demokraattinen tavoite, mutta käytännössä vaikea toteuttaa. Koska osallistamistilaisuuksien osallistujamäärät jäävät pieniksi, ei tuloksia voida pitää yleistettävänä koko talon asukaskuntaan. Asukastilaisuuksiin valikoituu aktiivisia ihmisiä, jotka saavat äänensä kuuluviin. Samat aktiiviset ihmiset ovat yleensä mukana monissa muissakin yhteisiin asioihin liittyvässä toiminnassa. Passiivisemmissä asukkaissa tämä voi herättää närää, vaikka heillä itselläänkin olisi mahdollisuus mielipiteensä kertomiseen.

Asukkaiden mielipiteiden kuulemisesta koituu sekin vaikeus, että mielipiteitä on monia. Esimerkiksi mielipiteet kasvillisuuden käytöstä vaihtelivat asukkailla laidasta laitaan – toiset halusivat lisää kukkivia kukkia, toisten mielestä olemassa olevassa kasvillisuudessa olisi vähentämisen varaa. Millainen ratkaisu näidenkin mielipiteiden välille luodaan vai päädytäänkö kaikessa kompromissiin, on vaikea kysymys. Asukkaiden osallistumisaktiivisuuden ollessa matala on entistä vaikeampi arvioida, mikä erilaisista mielipiteistä on asukkaiden parissa kannatetuin.

Mielipiteiden tulkitseminenkaan ei aina ole yksinkertaista. Erilaisissa asukaskyselyissä mm. luonnonläheisyys, rauhallisuus, turvallisuus ja viihtyisyys ovat yleisiä toiveita. Niiden syvempi merkitys ei kuitenkaan ole kaikille vastaajille sama. Esimerkiksi toive luonnonläheisyydestä voi tarkoittaa toivetta hoidetusta, puistomaisesta alueesta tai luonnontilaisen kohteen säilyttämisestä. (Bäcklund 2002, 152.)

Osallistamisessa on myös haasteellista löytää tasapaino asukkaiden toiveiden ja suunnittelijan ammattitaidon välille. Toisaalta asukkaiden toiveita haluaisi kuunnella ja toteuttaa mahdollisimman pitkälle, mutta mikäli tietää toiveet käytännössä epärealistisiksi tai toimimattomiksi, on ne tyrmättävä. Tämän asukkaat saattavat helposti kokea niin, ettei heidän mielipiteitään kuunnella, vaan suunnittelija tekee joka tapauksessa omat ratkaisunsa. Asukkaiden kommentoissa toistui esimerkiksi useissa eri yhteyksissä toive nuotiopaikasta grillikodassa. Paloturvallisuussyistä toive on kuitenkin mahdoton toteuttaa.

Osallistaminen ja sen suunnittelu vaatii runsaasti ylimääräisiä resursseja tavalliseen suunnitteluprosessiin verrattuna. Tunnen itseni hieman paremmaksi suunnittelijaksi kuunneltuani kohteen suunnittelussa asukkaiden mielipiteitä sen sijaan että olisin itsevaltaisesti tehnyt suunnitteluratkaisut yksin, mutta kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, ettei asukkaiden osallistaminen ollut kaiken tämän vaivannäön arvoista. Tätä mieltä olen siitä syystä, että olisin todennäköisesti päätenyt varsin samankaltaisiin suunnitteluratkaisuihin kuin nyt, vaikka en olisi kuullut talon asukkaita suunnitteluprosessissa. Osallistaminen tuo lisäarvoa ja perusteellisuutta suunnitteluun, mutta sen hyöty suhteessa vaadittaviin resursseihin ei mielestäni ole riittävä. Opiskelijatyönä vuokrakerrostalon asukkaiden osallistaminen pihan suunnitteluun onnistuu, mutta epäilen, että työelämässä konsulttityönä se tulisi varsin kalliiksi saavutettuihin hyötyihin nähden.

Osallistamistilaisuuksien onnistumisessa tärkeää on niiden huolellinen suunnittelu ja ennakovalmistelu. Vaikka kaikki muu olisi suunniteltu hyvin, voi osallistujamäärä pudota lomakkeessa olevan väärän päivämäärän vuoksi tai koska tilaisuudesta ei tiedoteta riittävän aikaisin. Järjestelyissä tulee usein kiire, mikä nostaa huolellisuusvirheiden mahdollisuutta. Tärkeää on myös, että suunnitelma on joustava. On mietittävä etukäteen, mitä tehdään, ellei kaikki menekään sen mukaan kuin on ajateltu.

Nykyään puhutaan paljon ja hieman liikaakin yhteisöllisyydestä. Liikaa siksi, että kun yhteisöllisyydestä puhumisen liitetään asiaan kuin asiaan, on vaarana, että siitä tulee tyhjä hokema vailla syvempää merkitystä. Osallistava suunnittelu kerrostalopihan suunnittelussa voi kuitenkin auttaa lisäämään asukkaiden yhteisöllisyyttä: osallistamistilaisuuksissa asukkailla on tilaisuus tutustua samalla naapureihin. Osallistaminen edesauttaa yhteisön muodostumista vuokrakerrostalon asukkaista, sen sijaan että he olisivat stereotyyppisesti ryhmä erillisiä ihmisiä, jotka pitävät huolen omista asioistaan, eivätkä tervehdi hississä seinänaapureitaan.

Osallistavan suunnittelun vieminen toteutuksen asteelle niin, että asukkaat esimerkiksi ammattilaisen ohjauksessa toteuttaisivat osan pihalle suunnitelluista muutoksista, vaikkapa kesäkukkien istutuksen, olisi todennäköisesti varsin toimiva tapa lisätä yhteisöllisyyttä. On todennäköistä, että ilkeältä vähenee, kun asukkaat saavat itse olla mukana elinympäristönsä suunnittelussa ja toteuttamisessa. Osallistuminen lisää asukkaiden sitoutuneisuutta ympäristöönsä ja sen hyvän tilan ylläpitämiseen. Sellaista, mikä on itse

tehtyä ja ideoitua, ei haluta rikkoa. Tosin suunnittelukohteessa ongelmana on, että ilki-
valtaa todennäköisesti tapahtuu enemmän muiden kuin talon asukkaiden toimesta.

LÄHTEET

Bäcklund, P., Häkli, R. & Schulman, H. 2002. Osallisuuden jäljillä. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus, 13.

Bäcklund, P. 2002. Miten kuulla asukasta? Kaupunkitila ja osallisuuden haasteet. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus, 141-157.

Jovero, S. 2001. Haastattelut. Teoksessa Kyttä, M. & Kaaja, M. (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketti. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK.

Junnilainen, L. 2011. Vuorovaikutuksen mahdollisuudet ja haasteet. Sito tänään. Ei vuosikertaa (35), 10-13.

Kytä, M. 2001. Kyselylomake. Teoksessa Kyttä, M. & Kaaja, M. (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketti. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK.

Leinonen, A. 16.11.2011. Haastattelu.

Oulun kaupunki. 2012. Karttatie Oulun seudun karttapalvelu. Hakupäivä 15.5.2012 <http://kartta.ouka.fi/>.

Oulun kaupunki. 2010. Asemakaavamerkinnot ja määräykset. Hakupäivä 21.5.2012 http://oulu.ouka.fi/tekninen/Kaavoitus/kaavamaaraykset_01.03.2010.pdf.

Oulun kaupunki. 2008. Vireyttä vihreästä – Vihervuosi. Hakupäivä 15.5.2012 <http://oulu.ouka.fi/tekninen/vihervuosi/index.html>.

Rappe, R., Lindén, L. & Koivunen, T. 2010. Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Toinen painos. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Sivakka-yhtymä Oy. 2011. Asumisraportti. Sisäinen lähde. Hakupäivä 13.4.2011
http://sivakka.tampuuri.fi/aspa_vuokra_valvonta/raportit/raportti_asuminen.aspx?kp=13

LIITTEET

Liite 1 Kysely Rajaketun piha-alueiden kehittämisestä

Liite 2 Kutsu asukasiltaan 8.12.2011

Liite 3 Rajaketun pihan kunnostussuunnitelma

Liite 4 Pihan hoito-ohje

Liite 5 Asukastiedote valmiin suunnitelman esittelystä

21.11.2011 KYSELY RAJAKETUN PIHA-ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ

Hei!

Olen maisemasuunnittelun opiskelija Oulun seudun ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä aiheesta "Asukaslähtöinen kerrostalopiha suunnittelu kohteena Sivakan kerrostalopiha Rajakylässä". Työni tavoitteina on saada asukkaat kiinnostumaan ympäristöstään ja sen tilasta, parantaa asuinympäristön viihtyisyyttä ja innostaa asukkaita mukaan piha suunnitteluun ja parantamiseen. Opinnäytetyöni tilaajina ovat Sivakka-yhtymä Oy ja Oulun seudun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan yksikön Vihreä Lähiö –hanke. Vihreä lähiö – hanke on tutkimushanke, jossa tutkitaan asukaslähtöisiä lähiön viherympäristön parantamisen toimintamalleja. Hankkeen tavoitteena on mm. kehittää lähiöiden viheralueiden ja pihojen viihtyisyyttä, esteettömyyttä, turvallisuutta sekä viheralueiden suunnittelun asukaslähtöisyyttä ja ekologisuutta. Lisäksi hankkeessa tutkitaan ja kehitetään urban farming -konseptia suomalaisessa lähiössä sekä koulutetaan uusia, asukaslähtöiseen suunnitteluun ja kestäväen kehityksen periaatteisiin perehtyneitä ammattilaisia.

Työn tuloksena syntyy Rajaketun piha-alueiden kunnostussuunnitelma kevään 2012 aikana. Suunnittelun lähtökohdiksi pyydän teiltä tällä kaikille talon asukkaille jaetulla kyselyllä näkemyksiä Rajaketun piha-alueiden nykytilasta ja niiden kehittämistoiveita. Pyydän palauttamaan kyselyn täytettynä **4.11.2011 mennessä kiinteistöhuollon postilaatikkoon**. Laatikot sijaitsevat kummankin rapun ala-auloissa.

Myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana marraskuussa tai joulukuun alussa järjestetään Rajaketun asukkaille tilaisuus, jossa käsitellään mm. kyselyn vastauksissa esille nousseita kehittämisehdotuksia, ideoidaan tulevaa sekä keskustellaan siitä, mitä projektissa tapahtuu jatkossa.

Mikäli teillä heräsi kysymyksiä aiheesta tai haluatte lisätietoja, minulle voi lähettää sähköpostia osoitteeseen 18nene00@students.oamk.fi. (1. merkki on pieni L-kirjain)
Hyvää syksynjatkoa ja kiitos vastauksista!

terveisin

Nelli Nenonen
maisemasuunnittelun koulutusohjelman 4. vuosikurssin opiskelija
Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Luonnonvara-alan yksikkö

Opinnäytetyön ohjaaja:
Pirjo Siipola
pirjo.siipola@oamk.fi
Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Luonnonvara-alan yksikkö

1. Mihin tarkoituksiin käytätte Rajaketun piha-alueita? Valitkaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

- mattojen tamppaus
- grillikodassa grillaus tai oleskelu
- virkistäytyminen ja rentoutuminen
- pihatyöt, esimerkiksi haravointi
- leikkialueen käyttö
- ystävien kanssa oleskelu
- auton, moottoripyörän tai muun moottoriajoneuvon korjaaminen pihalla
- muu, mikä? _____

2. Kuinka paljon oleskelette Rajaketun piha-alueilla (esimerkiksi grillikatoksessa, tupakalla, mattoja tamppaamassa, leikkialueella tms.)?

- päivittäin
- muutaman kerran viikossa
- viikoittain
- kerran tai pari kuukaudessa
- muutaman kerran vuodessa
- en juuri lainkaan / en käytä lainkaan Rajaketun piha-alueita

3. Kuinka piha-alueiden käyttönne jakaantuu eri vuodenaikoihin? Merkitkää 1-4 sen mukaan, kuinka paljon piha-alueita käytätte: 1 = eniten, 2 = toiseksi eniten, 3 = toiseksi vähiten, 4 = vähiten tai rastikaa vaihtoehto ”Piha-alueiden käyttöni jakaantuu melko tasaisesti ympäri vuoden.”

- kevät kesä syksy talvi

- Piha-alueiden käyttöni jakaantuu melko tasaisesti ympäri vuoden

4. Antakaa arvosana 4-10 seuraaville Rajaketun piha-alueiden ominaisuuksille sen mukaan, kuinka tyytyväinen olette niihin asteikolla 4 = erittäin tyytymätön, 10 = erittäin tyytyväinen

viihtyisyys _____

siisteys _____

ylläpito ja hoito _____

turvallisuus _____

piha-alueet kokonaisuutena _____

5. Kertokaa omin sanoin, mitä uudistuksia ja parannuksia kaipaisitte Rajaketun piha-alueille. Kertokaa myös, jos kaikki asiat ovat jo hyvin, tai jos pihassa on jotain, mitä ette missään tapauksessa haluaisi muutettavan.

6. Onko valaistuksen määrä piha-alueilla mielestänne riittävä? Valitkaa jokin seuraavista vaihtoehdoista. Lisäksi voitte kertoa omin sanoin, mikäli valaistuksessa on jotain kehittämistä.

valaistusta on liian vähän valaistuksen määrä on sopiva valaistusta on liikaa

Kehittämisehdotuksia:

7. Pidättekö puutarhanhoidosta?

A. Kyllä. B. En juuri harrasta, mutta periaatteessa suhtaudun ihan positiivisesti.

C. En. / Puutarhanhoito ei kiinnosta.

Mikäli vastasitte C, siirrykää suoraan kysymykseen 10. Jos vastasitte A tai B, vastatkaa seuraaviin lisäkysymyksiin:

8. Onko taloudellanne nyt tai onko joskus ollut jompikumpi seuraavista:

koriste- tai hyötykasvien kasvatusta omalla parvekkeella

kaupungilta vuokrattu viljelypalsta

9. Millaisiksi koette mahdollisuutenne harrastaa puutarhanhoitoa?

Mahdollisuudet ovat nykyisellään riittävät.

Haluaisin harrastaa enemmän puutarhanhoitoa, mutta minulla ei ole aikaa.

Haluaisin harrastaa enemmän puutarhanhoitoa, mutta puuttuu oma piha.

10. Kuvitelkaa seuraava esimerkkitalanne: Rajaketun pihalle hankitaan kukkalaatikoihin kesäkukkia, joiden hoidosta asukkaat vastaavat. Olisitteko te kiinnostunut osallistumaan kasvien hoitoon? Kirjoittakaa vapaasti ajatuksianne esitettyyn ideaan liittyen.

11. Jos Rajaketun pihalla järjestettäisiin yhteisiä tapahtumia ja talkoita, joissa esimerkiksi grillattaisiin ja kunnostettaisiin yhdessä pihaa, olisitteko kiinnostunut osallistumaan?

kyllä mahdollisesti en

12. Tiedättekö, mikä taho tällä hetkellä vastaa Rajaketun piha-alueiden hoidosta?

kyllä, mikä _____ en

13. Lopuksi kysytään muutamia taustatietoja teistä vastaajana. Vastauksia käytetään ainoastaan tulosten tilastolliseen analysointiin, eikä niistä voida tunnistaa yksittäistä vastaajaa.

Ikä: ____ v

Sukupuoli: mies nainen

Koulutustausta:

peruskoulu / kansakoulu ammattikoulu /lukio ammattikorkeakoulu / opisto
 ylempi ammattikorkeakoulututkinto /yliopisto

Elämäntilanne:

asun yksin
 asun avoliitossa / avioliitossa, ei lapsia / ei kotona asuvia lapsia
 asun avoliitossa / avioliitossa, kotona asuvia lapsia ____ kpl
 asun lasteni kanssa, lapsia ____ kpl
 asun vanhempieni luona

Mikäli teillä on lapsia, minkä ikäinen / minkä ikäisiä lapsenne ovat?

0-6 v 7-12 v 13-16 v 17-18 v yli 18-vuotiaita

Kauanko olette asunut tässä talossa?

alle 1 vuoden 1-2 vuotta yli 3 vuotta yli 5 vuotta yli 10 vuotta

Oletteko joskus osallistunut talossa järjestettyihin talkoisiin, esim. pihataloot?

kyllä en

Kiitos vastauksista!

Tule glögille!

Torstaina 8.12. klo 18-19.30

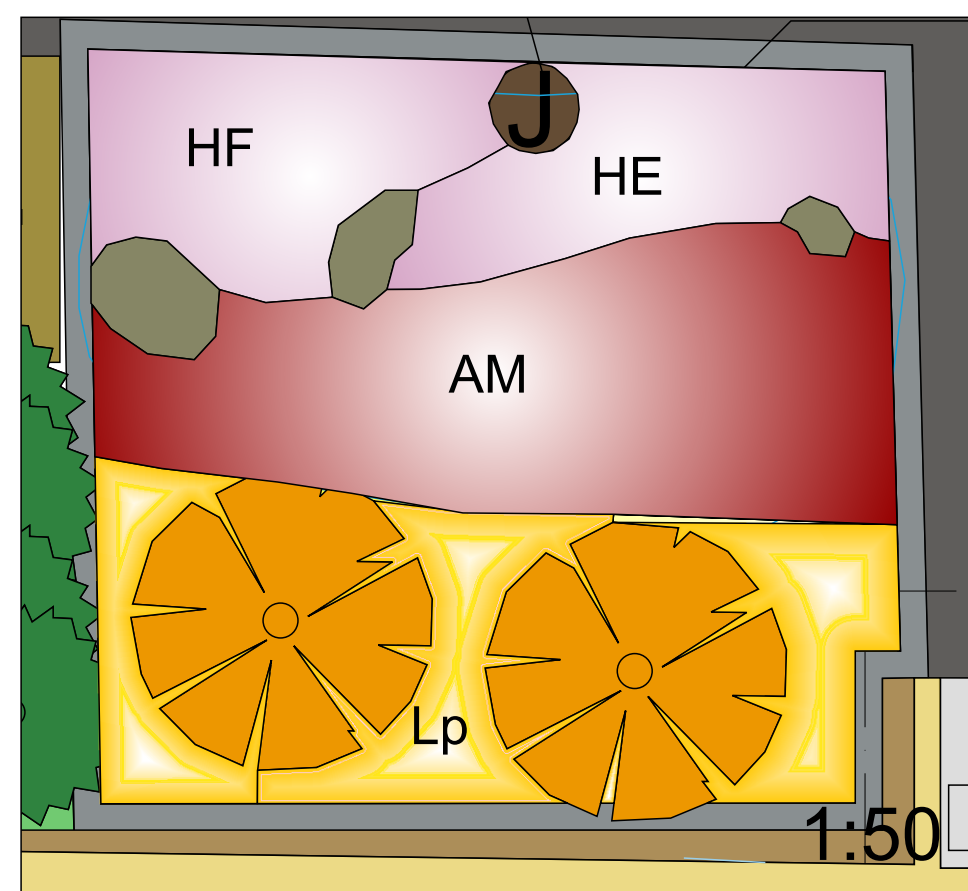
on talon asukkaille tarjolla glögiä, kahvia ja joulutorttuja B-rapun alakerran kerhotiloissa. Samalla voidaan jutella talon piha-alueiden kehittämisestä kuuman juoman äärellä.

Paikalla ovat maisemasuunnittelun opiskelija Nelli Nenonen Oulun seudun ammattikorkeakoulusta, Vihreä lähiö -hankkeen projektityöntekijä Eeva Huuhtanen ja Sivakan edustajana Arto Leinonen. Näkemyksesi ovat tärkeitä talon pihasuunnitelman ideoinnissa.

Osallistu samalla myös jouluisen herkkukorin arvontaan!

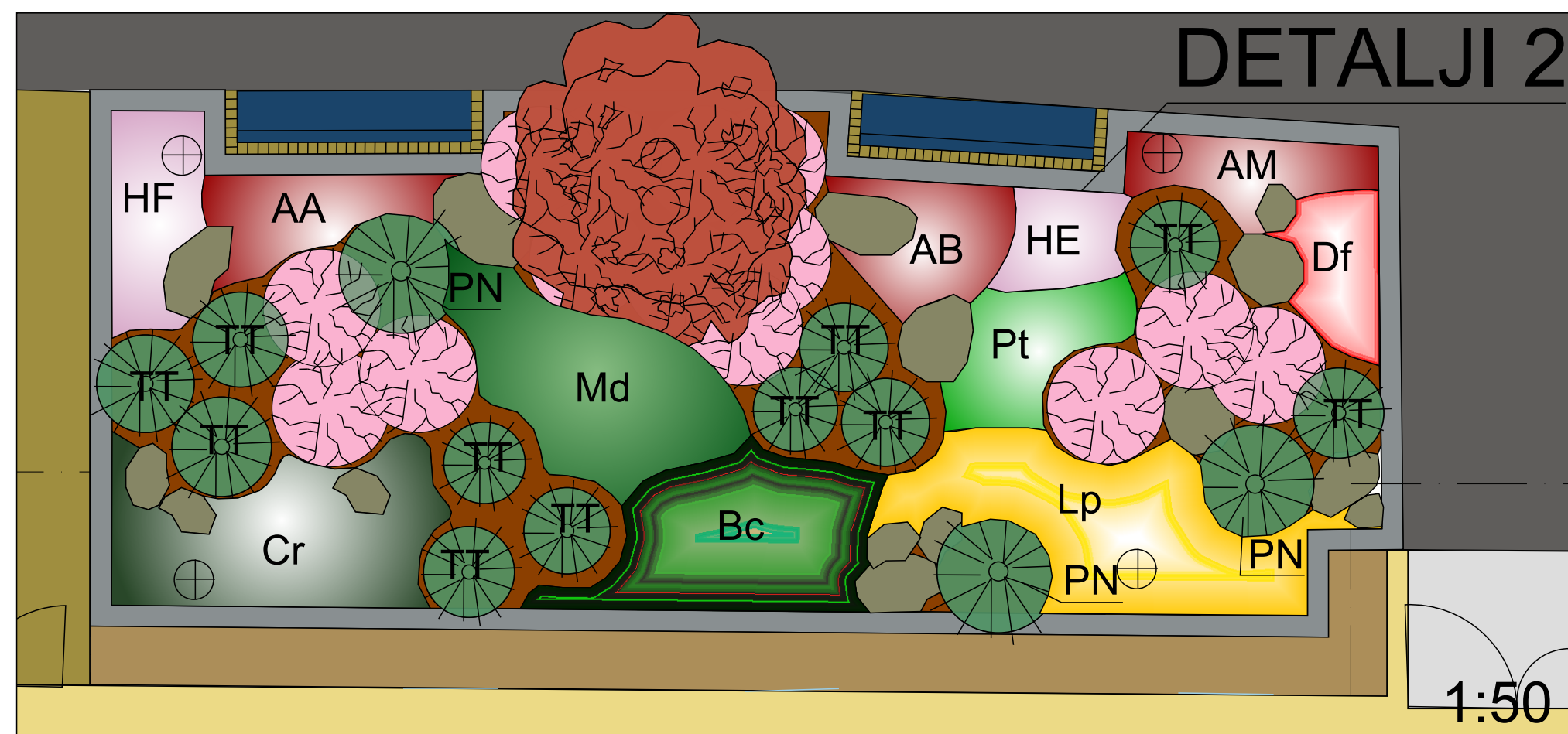

Rajaketun pihan kunnostussuunnitelma

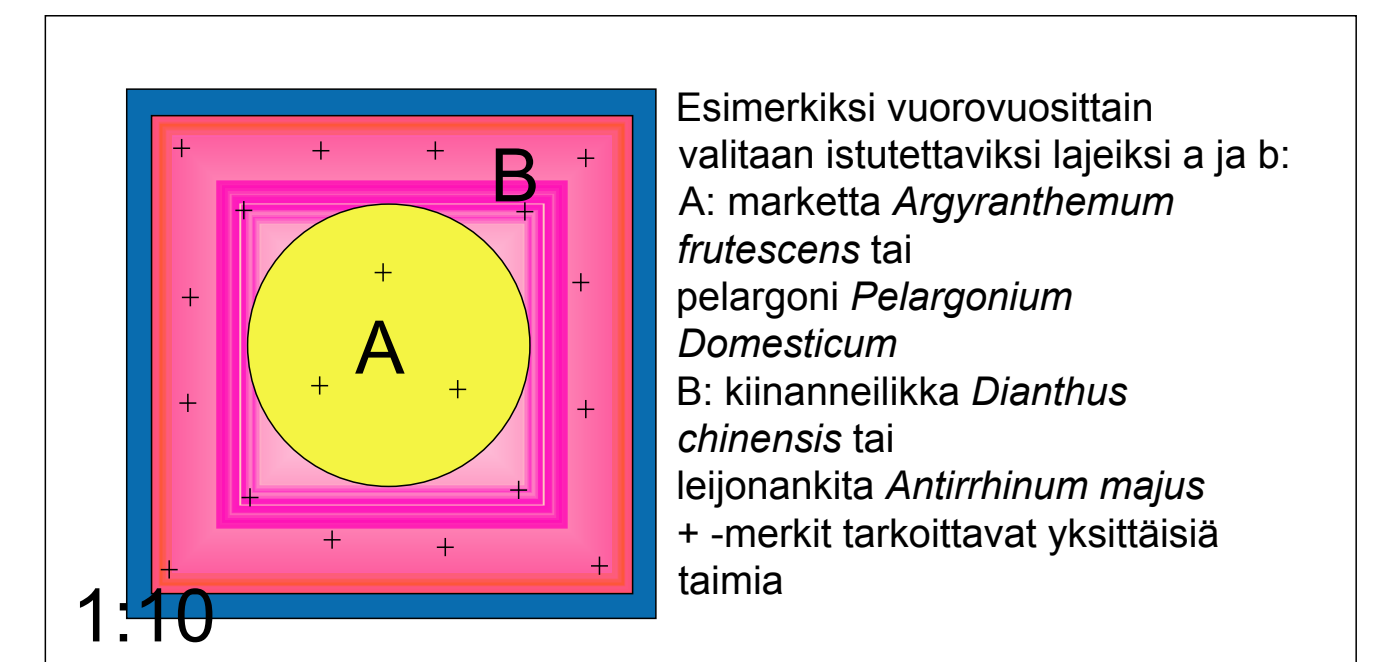
- MERKINTÖJEN SELITE**
- UUEDET MATERIAALIT
seulanpääkivi
- UUEDET RAKENTEET
tukimuri
- OLEVA KASVILLISUUS
pylväshaapa *Populus tremula* 'Erecta'
- ISTUTETTAVA KASVILLISUUS
perennat:
AM jaloangervo *Astilbe* 'Montgomery'
HF komeasinkuunilija *Hosta* 'Francee'
HE komeasinkuunilija *Hosta* sieboldiana 'Elegans'
Lp valikkanauhus *Ligularia przewalskii*

Detaili 1: Pohjoispuolen pienempi istutusalue. Istutusalue noudattelee tyyliltään pohjoispuolen isoa istutusaluetta, mutta lajeina on vain perennoja, sillä puuvartistet kasvit kärsivät aurasulun painosta.

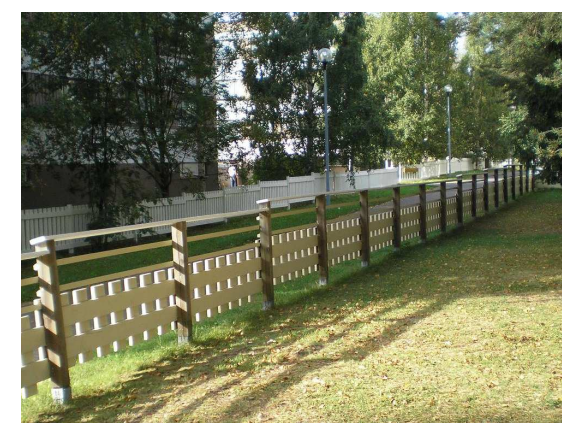
Detaili 2: Pohjoispuolen iso istutusalue. Näyttävä istutusalue toimii katseenvangitsijana talon sisäänkäyntien läheisyydessä. Kasvillisuus muodostuu vähällä hoidolla pärjävistä varjoisen paikan havukasveista, maanpeitepensaisista ja perennoista. Reunojen korotus pengerkivellä tuo aluetta paremmin esiin ja estää väärinpysäköintiä. Luonnon muovaamat seulanpääkivet viimeistelevät kokonaisuuden.

- MERKINTÖJEN SELITE**
- UUEDET MATERIAALIT
betonikivi esim. Rudus Kartano-kivi ruskea
kuorikate
seulanpääkivi
- OLEVAT RAKENTEET
pollarivalaisin
sisäänkäynti
- UUEDET RAKENTEET
tukimuri
penkki
- OLEVA KASVILLISUUS
pihlaja *Sorbus aucuparia*
- ISTUTETTAVA KASVILLISUUS
havukasvit:
TT pallotuja *Thuja occidentalis* 'Tiny Tim'
PN pesäkuusi *Picea abies* 'Nidiformis'
Md tuivio *Microbiota decussata*
lehtipensaat:
lamoherukka *Ribes glandulosum*
perennat:
Bc herttavuorenkilpi *Bergenia cordifolia*
AA jaloangervo *Astilbe* 'Amethyst'
AB jaloangervo *Astilbe* 'Brautchieier'
AM jaloangervo *Astilbe* 'Montgomery'
Df kesäpikkusydän *Dicentra formosa*
HF komeakuunilija *Hosta* 'Francee'
HE komeasinkuunilija *Hosta sieboldiana* 'Elegans'
Cr tahkakiimikki *Cimicifuga racemosa*
Pt varjoryttili *Pachysandra terminalis*
Lp valikkanauhus *Ligularia przewalskii*
sipulikulat
Np valkonarsissi *Narcissus poeticus*
Istutetaan sinne tänne istutusalueen etuosaan

Detaili 3: Kesäkukkaistutus. Istutus muodostuu paahteisen paikan lajeista. Kaikissa istutuslaatikoissa käytetään samoja lajeja ja samanlaista asetelua. Kastelua helpottaa istutuslaatikoihin kuuluva altakastelujärjestelmä. Laatikot ovat lujaa, kestävää betonia ja niiden muotoilu sopii ympäröivään kaupunkikuvaan.

Esimerkiksi vuorovuosittain valitaan istutettaviksi lajeiksi a ja b:
A: marketta *Argyranthemum frutescens* tai pelargoni *Pelargonium Domesticum*
B: kiinanneilikka *Dianthus chinensis* tai leijonankita *Antirrhinum majus*
+ -merkit tarkoittavat yksittäisiä taimia

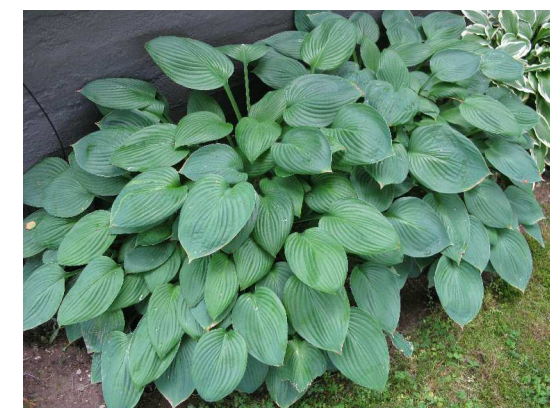
Tonttia rajaavaa aitaa jatketaan pihan eteläisellä puolella. Uusi aita rakennetaan samanlaiseksi kuin olemassaoleva aita.

valkonarsissi *Narcissus poeticus*

kesäpikkusydän *Dicentra formosa*

komeasinkuunilija *Hosta sieboldiana* 'Elegans'

jaloangervo *Astilbe*

Eteläpuolen sisäänkäyntien luo tulee penkki ja seinää piristetään lautaverhoilla, värinä esimerkiksi rakennuksen sävyyn sopiva keltainen.

Piha-alueen kunnostussuunnitelma 1:200

- MERKINTÖJEN SELITE**
- MATERIAALIT
OLEVAT MATERIAALIT
asfaltti
betonikivi
betonivalu
kivituhka
sokkelireunus
turva-alusta
- UUEDET MATERIAALIT
betonikivi esim. Rudus Kartano-kivi ruskea
kuorikate
seulanpääkivi
- RAKENTEET
OLEVAT RAKENTEET
aita
jätevesikaivo
- UUEDET RAKENTEET
leikkiväliteitä
lumenlajituspaikka
11,44 maanpinnan korko
penkki
pollarivalaisin
puomi
pyöräteline
roska-astia
sisäänkäynti
tamppausteline
turvalaatta
valaisinpylväs
- UUEDET RAKENTEET
istutusastia köynnöksille, malli esim. Rudus Katu 1,4 m x 0,7 x 0,74 m
jatettava aita
jousiikkiku
kesäkukka-astia, malli esim. Rudus Katu 0,7 m x 0,7 x 0,67 m
tukimuri korkeus 35 cm kivenä Rudus Pengerkivi 30 x 18 x 7 cm/kspl
- penkki esim. Rudus Kuutio selkanojaton 2 m x 0,44 m
penkki esim. Rudus Puiisto 2 m x 0,57 m
puusäleikkö köynnökselle, korkeus 2,5 m
- KASVILLISUUS
OLEVA KASVILLISUUS
haapa
idänvirpiangervo
koivu
koivuangervo
kuusi
mänty
numikko
pensashanikki
pihlaja
pilvikirsikka
puistosyreeni
pylväshaapa
- POISTETTAVA KASVILLISUUS
poistettava puu
- ISTUTETTAVA KASVILLISUUS
havupensas
köynnös säleikkövilviini *Parthenocissus inserta*
lehtipensas
perenna-alue

KOKO	KORTTELITILA	TONTTI	VIIRANMASTEN MERKINTÖJÄ
RAKENNUSLOHJONNEN			PIIRUSTUSLAJI JUOKS.No
			YLEISSUUNNITELMA
RAKENNUSKOHTIEN NIMI JA OSOITE			PIIRUSTUKSEN SÄÄLTÖ MITTAKAIVAT
RAJAKETTU, RUISKUKKATIE 15, OULU			PIHASUUNNITELMA 1:200
			SIUNAJA TYÖ No PIIR.No MUUTOS
			VIHR
SUUNNITTELIJA			PAIVÄYS YHTYHENKILÖ
NELLI NENONEN			7.5.2012 NELLI NENONEN

OULUN SEUDUN AMMATTIKORKEAKOULU
LUONNONVARA-ALAN YKSIKKÖ
Metsäkyläntie 90650 OULU

RAJAKETUN PIHAN HOITO-OHJE

Kevät 2012

Nelli Nenonen

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

SISÄLLYS

1 YLEISET HOITOTOIMENPITEET.....	3
2 PUUT.....	4
3 PENSAAT.....	5
4 PERENNAT JA SIPULIKASVIT.....	7
5 KESÄKUKAT.....	8
6 KÖYNNÖKSET.....	9
7 NURMIALUEET.....	10
8 PIHAN PÄÄLLYSTEET.....	12
9 RIKKAKASVIEN TORJUNTA.....	13

1 YLEISET HOITOTOIMENPITEET

Kaikkien myöhemmissä kappaleissa esitettyjen hoitotoimenpiteiden yhteydessä poistetaan hoidettaville alueille kuulumattomat häiritsevät roskat, kuten pullot, tölkit, pahvipakkaukset ja muovipussit sekä vaaralliset roskat kuten lasinsirut ja huumeruiskut. Myös pienet roskat voivat olla häiritseviä, mikäli niitä on runsaasti, esimerkiksi paljon tupakantumppeja pienellä alueella. Tällöin myös pienet roskat poistetaan. Piha-alueiden roskaamista voidaan jonkin verran ehkäistä pihan roska-astioiden riittävän tiheällä tyhjennysvälillä.

2 PUUT

Pylväshaavoista poistetaan tukikepit. Puuntaimen juurtumiseen kasvupaikalleen kuluu keskimäärin 2-3 kasvukautta, joten tuennat eivät ole enää tarpeen. Päinvastoin, ne voivat hiertäessään jopa haitata puun kasvua.

Nurmikonleikkuussa nurmen leikkaaminen puiden juurelta on ongelmallista, sillä leikkuujäljestä on hankala saada siistiä ja leikkuukone kolhii herkästi puun tyveä. Kolhut aiheuttavat tyvivaurioita ja pahimmillaan puunkuoren vioittuminen tyvestä voi johtaa sienitautien tai tyvilahon syntyyn.

Tyvivaurioiden ehkäisemiseksi vastaisuudessa poistetaan nurmikko kaikkien muiden pihapuiden, paitsi tontin metsäisen osan puiden tyveltä halkaisijaltaan puolen metrin suuruisen ympyrän alueelta niin, että tyven ympäryks on mulloksella. Tämän jälkeen paljaalle maalle puun tyvelle laitetaan n. 5 cm paksuinen kerros kuorikatetta. Kate pitää puun tyven siistinä ja rikkaruohottomana, eikä nurmea tarvitse enää leikata aivan puun juurelta, jolloin puun tyvi ei vaurioidu ruohonleikkurin kolhujen seurauksena.

Tontin metsäisen osan puiden juurelle kasvitonta, katteella päällystettyä aluetta ei tarvitse tehdä, koska nurmen kasvu tässä tontin osassa on niukkaa eikä alueen nurmikko juuri tarvitse leikkausta. Näin ollen mahdollisista ruohonleikkurin kolhuista puille aiheutuva haitta on vähäinen.

3 PENSAAT

Olemassa olevia pensasalueita rajaavat puiset suoja-aidat poistetaan, sillä kaikki pensaat ovat kasvaneet jo niin suuriksi, ettei ole vaaraa, että ilman suoja-aitoja niiden yli käveltäisiin ja oikaistaisiin. Massiiviset suoja-aidat vievät liiksi huomiota kauniilta pensailta.

Pihan olemassa olevista pensaista pensashanhikki ja koivuangervo eivät vaadi leikkaamista lainkaan, eikä pensashanhikki edes kestä leikkaamista kovin hyvin. Idänvirpiangervo sen sijaan sietää leikkausta hyvin ja voimakkaasti juurivesoja muodostavana lajina sille onkin syytä tehdä istutusalueen rajaus leikkaamalla kerran kasvukaudessa. Idänvirpiangervoja leikatessa istutusalueen rajan ulkopuolella kasvavat versot leikataan pois tyvestä asti. Muitakin versoja voi poistaa sen verran, että ne eivät kasva liikaa mattojentamppaustelineiden alueelle, jossa versot ovat tiellä häiriten mattojen tamppaamista.

Myös puistosityreenin oksia kannattaa leikata sen verran, etteivät ne tule liiksi pyykinkuivatustelineen tielle. Voimakasta syreenin oksien leikkaamista on kuitenkin vältettävä, koska puistosityreeni näyttää tällä paikalla parhaalta vapaasti kasvavana aidannepensaana. Paras ajankohta pihan olemassa olevien pensaiden leikkaamiseen on keväällä ennen lehtien puhkeamista.

Talon pohjoispuolen edustan uusiin istutusalueisiin tulee mm. pesäkuusia, pallotuijia ja tuiviota. Havupensaita ei leikata. Niistä saa leikkaamalla poistaa vain kuolleita oksia. Uusille istutusalueille tulevalla lamoherukalla ei ole erityistä leikkaustarvetta, mutta sen maata pitkin rönsyviä versoja voi tarvittaessa leikata lyhyemmiksi, jos ne kasvavat liikaa perennojen alueelle ja valtaavat perennoilta tilaa.

Uudet istutukset vaativat kasvuunlähtövaiheessa 2-3 ensimmäisen kasvukauden aikana istuttamisesta intensiivisempää hoitoa kuin kasvun vakiinnuttua. Kasvuunlähtövaiheessa pensaiden riittävästä vedensaannista on tarvittaessa huolehdittava kastelulla. Sopiva kastelumäärä yhdellä kertaa on 20-30 l vettä yhtä taimea kohden, jotta kasvualusta

kastuu kunnolla eikä vain pinnalta. Sopiva kasteluväli riippuu kesän sateisuudesta. Pihan kunnostussuunnitelman toteuttajaa valittaessa urakkaohjelmaan voidaan sisällyttää urakassa rakennettavien uusien istutusalueiden kasvuunlähdön aikainen hoito. Näin varmistutaan, että uudet istutukset lähtevät hyvin kasvuun.

4 PERENNAT JA SIPULIKASVIT

Pihalle istutettaviksi perennoiksi on valittu helppohoitoisia, mahdollisimman vähällä hoidolla pärjääviä lajeja, jotka viihtyvät vuodesta toiseen samalla paikalla ilman, että niitä tarvitsee jakaa, leikata tms. Useimmat uusien istutusalueiden perennat ovat happaman, niukka- tai keskiravinteisen maan kasveja, eivätkä siten tarvitse erillistä lannoitusta ellei niiden kasvu merkittävästi heikkene. Kasvualustan kalkitsemista tulee välttää.

Tärkein perennojen hoidontarpeeseen vaikuttava seikka on perustamisvaiheen kasvualustan puhtaus: kasvualustana on ehdottomasti käytettävä hyvänlaatuista, rikkaruohotonta, runsashumuksista multaa. Perustamisvaiheen rikkaruohoton kasvualusta minimoi istutusalueen hoidontarpeen tulevaisuudessa.

Runsashumuksinen multa säilyttää pitkään kasveille sopivan kosteustason, minkä ansiosta kasvit eivät tarvitse erillistä kastelua kuin pitkien kuivien, lämpimien jaksojen aikana. Kasvuunlätövaiheessa kahden ensimmäisen kasvukauden ajan on kuitenkin tärkeää varmistaa lisäkastelun avulla, että kasvit saavat riittävästi vettä. Näin kasvit pääsevät hyvään kasvuun ja peittävät nopeasti kasvualustansa, jolloin esimerkiksi tuulen kuljettamat rikkaruohojen siemenet eivät pääse itämään helposti, kun kasvualusta ei ole paljas. Kasvien hoitoon kannattaa kannustaa kasvienhoidosta kiinnostuneita asukkaita, joille kasvien hoitaminen voi toimia virkistävänä vapaa-ajan toimintana.

Suunnitelmassa istutettavia sipulikasveja ovat valkonarsissit. Sipulikukat kukkivat keväällä muun kasvillisuuden ollessa vielä vaatimatonta talven jäljiltä. Kukittuaan sipulikasvien lehdet lakastuvat ja kasvi näyttää ikään kuin häviävän seuraavaan kevääseen saakka, jolloin se taas kukkii uudelleen. Myöhemmin keväällä versovat uuden istutusalueen lajit peittävät lehdillään näkyvistä narsissien lakastuneet lehdet, joten lakastuneita narsissinlehtiä ei tarvitse siivota pois näkyvistä.

5 KESÄKUKAT

Kesäkukiksi on valittu suunnitelmassa paahteisen paikan kasveja, joiden näyttävä kukinta ei vaadi säännöllistä, usein toistuvaa hoitoa kuten esimerkiksi kuihtuneiden kukkien poisnyppimistä. Vaikka kasvit on valittu paahteiselle paikalle sopiviksi, tulee niiden vedensaannista huolehtia. Helpoiten tämä onnistuu istutusastioihin asennettavan altakastelujärjestelmän avulla. Esimerkiksi yleissuunnitelmapiirroksessa kesäkukka-astiaksi ehdotettuun Ruduksen Katu-malliseen astiaan on saatavilla valmis altakastelujärjestelmä. Altakastelujärjestelmässä istutusastiassa on vesisäiliö, jota täytetään sen verran, että vedenpinta on maksimi- ja minimitasojen välissä. Vesi nousee säiliöstä kapillaarisesti kasvualustaan. Altakastelujärjestelmän avulla yksittäiset kastelukerrat harvenevat huomattavasti.

Kuitenkin aluksi kun kesäkukat on vasta istutettu, on niitä kasteltava muutaman viikon ajan myös mullan pinnalle kunnes kasvien juuret ovat kasvaneet sen verran, että ne ylettyvät lähelle altakastelujärjestelmän vesisäiliötä. Kasvien hoitoon kannattaa kannustaa kasvienhoidosta kiinnostuneita asukkaita, joille kasvien hoitaminen voi toimia virkistävänä vapaa-ajan toimintana.

6 KÖYNNÖKSET

Myös köynnökset on kesäkukkien tapaan syytä istuttaa altakastelujärjestelmällä varustettuihin istutusastioihin. Villiviini-köynnökselle kohtalokasta ei ole kasvualustan jäätyminen talvella, vaan kasvualustan täydellinen kuivuminen tai toisaalta liika märkyys. Altakastelujärjestelmissä on huomioitu myös liiallisen kosteuden esto esimerkiksi rankkasateella, jolloin kova sade nostaa vesisäiliön vedenpinnan yli maksimirajan: kun maksimiraja ylittyy, ylimääräinen vesi valuu poistoputkea pitkin pois istutusaltaan juurelle.

7 NURMIALUEET

Nurmikon kevätkunnostuksessa poistetaan nurmialueilta puidenlehdet ja mahdollinen sulamisvesien mukana kulkeutunut hiekoitushiekka. Mikäli nurmialueilla on esimerkiksi talven jäljiltä häiritsevän suurja paljaita laikkuja, suoritetaan nurmikon paikkauskylvö keväällä roudan sulettua ja kasvukauden alettua. Nurmea voidaan paikata myös loppukesällä elokuun alusta syyskuun loppuun ulottuvana ajanjaksona, mutta keskikesän aikaan paikkauskylvöjä ei kannata tehdä pitkien hellejaksojen mahdollisuuden vuoksi. Kuumalla säällä nurmikon kasvualusta kuivuu nopeasti, eikä nurmikko idä, ellei kasvualustassa ole riittävästi kosteutta. Kosteuden lisääminen kastelemalla aiheuttaisi ylimääräistä työtä, joka on vältettävissä nurmikon paikkauksen paremmalla ajoituksella. Nurmikon paikkauksessa pyritään käyttämään samantyyppistä siemenseosta, jota nurmikon perustamisessakin on käytetty.

Nurmikon sopiva leikkausväli on sellainen, että nurmialueiden yleisilme säilyy siistinä leikkauskertojen välillä. Nurmikon kasvu on nopeinta alkukesän aikana, jolloin leikkausväli on tiheämpi kuin loppukesällä. Nurmikon pituudesta leikataan yhdellä leikkauskerralla korkeintaan puolet. Leikkaaminen suoritetaan mieluiten keräävällä leikkurilla.

Nurmialueiden reunat kantataan kerran kasvukaudessa. Erityisen tärkeää on huolehtia olemassa olevien pensasalueiden ja niitä rajaavan nurmikon reunan kanttauksesta, jotta nurmikko ei leviä pensasalueelle. Pensaiden sekaan levinnyttä nurmikkoa on vaikea saada hävitettyä ja pensasalueen siisti yleisilme kärsii.

Mikäli nurmikon seassa alkaa esiintyä sammalta, syy on yleensä maan tiivistymisessä tai maaperän happamuudessa, sillä monet sammat viihtyvät melko happamassa maaperässä. Kasvualustan tiivistyminen estää mekaanisesti juurten kasvua sekä heikentää juuriston hapen ja vedensaantia. Maan happamuuteen auttaa nurmikon kalkitus pakkauksen ohjeiden mukaisesti. Maan tiivistymiseen puolestaan auttaa nurmikon ilmastus. Pienillä pinta-aloilla ilmastusreikien tekoon riittää tavallinen talikko, jolla tehdään n. 5 cm syvyisiä reikiä nurmikkoon tiheästi n. 10-15 cm välein.

Laajempien alueiden ilmastuksessa voidaan käyttää erillistä ilmastuskonetta tai pystyleikkuria. Pystyleikkuri tekee maahan viiltoja, jotka parantavat kasvualustan ilmavuutta ja nurmikon juuriston haaroittumista. Pystyleikkurin käytön jälkeen leikkurin irrottama kasviaines kerätään pois.

8 PIHAN PÄÄLLYSTEET

Sitomattomilta päällysteiltä eli kivituhka- ja turvasora-alueilta poistetaan rikkakasvit kitkemällä ja haraamalla kaksi kertaa kasvukauden aikana. Sitomattomien päällysteiden rajat tarkistetaan ja siistitään nurmikon kanttauksen yhteydessä.

Olemassa olevilta betonikiveyksiltä kivien raoista rikkaruohot poistetaan käsin kitkemällä kahdesti kasvukauden aikana. Rikkakasvien leviämistä ja kasvua kiveyksien väleissä voidaan hillitä rajaamalla kivetetyt alueet kasvillisuuteen rajautuvilta reunoilta maahan upotettavalla betonireunakivellä tai mikäli tilanpuute estää betonisen reunakiven käytön, voidaan käyttää maahan upotettavaa muovireunusta (esim. Valley View –reunus).

Grillikodan pohjan rikkiäiset ja haljenneet betonilaatat poistetaan ja korvataan uusilla vastaavilla. Betonilaatoituksen reunat rajataan maahan upotettavalla betonireunakivellä, joka pitää laatat paremmin paikoillaan ja siten ehkäisee niiden rikkoutumista.

9 RIKKAKASVIEN TORJUNTA

Parasta rikkakasvien torjuntaa on niiden ennaltaehkäisy käyttämällä puhdasta kasvualustaa, ja katekankaan käyttäminen istutusalueiden rajaamisessa. Rikkakasvien ilmaantuessa kasvit poistetaan käsin kitkemällä. Rikkakasveja poistetaan niin usein, että piha-alueen yleisilme on siisti. Suositeltavaa on kitkeä rikkakasvit vähintään kolme kertaa kasvukauden aikana tasaisin väliajoin. Kemiallinen torjunta ei ole käytännössä mahdollista tontilla sijaitsevan leikkialueen vuoksi: leikkipuistoissa tai niihin verrattavilla alueilla sekä niiden läheisyydessä kemiallisten torjunta-aineiden käyttö on kielletty.

Rajaketun pihan kunnostussuunnitelman esittely la 26.5.

Rajaketun keväisten pihatalkoiden yhteydessä **lauantaina 26.5.** maisemasuunnittelun opiskelija Nelli Nenonen esittelee asukkaille opinnäytetyönään tekemänsä pihan kunnostussuunnitelman. Suunnitelma esitellään tauolla talkoiden lomassa **klo 13** joko talon kerhotilassa B-rapun alakerrassa tai sään suosiessa pihalla ulkovaraston luona.

Suunnittelutyön pohjaksi Rajaketun asukkailta on pyydetty mielipiteitä pihan nykytilasta sekä ideoita ja toiveita pihan kehittämiseksi. Mielipiteen kertomiseen on ollut mahdollisuus kaikkiin asuntoihin syksyllä 2011 jaetulla asukaskyselyllä tai joulukuussa 2011 järjestetyssä asukasillassa. Tervetuloa kuulemaan, millainen suunnitelma palautteiden ja suunnittelijan työn pohjalta on syntynyt!

t. Nelli Nenonen
maisemasuunnittelun koulutusohjelman opiskelija
Oulun seudun ammattikorkeakoulun
luonnonvara-alan yksikkö

